

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

श्रीगणेशं शरण्यादेवं बुद्धिदात्रीं तिमोगुरून्‌॥ हरिं सिंगणान्सतीर्मि शिष्यं नं गर्गादिमुख्याद्रकांमुनीन्‌॥१॥
देवशंभुं बुद्ध्यर्थं प्रकर्तुं सोमपाणिभाष्यकः सेवाज्योतिषसारस्यभ्राग्रग्रथे शोभित ... ॥२॥ आर्याभिः॥

॥श्री॥ ज्योतिषसारे॥ शाके द्विकालभूने नयुतश्शून्यरसैर्हृतः शेषः संवत्सरो ज्ञेयः

९६

प्रभवादिर्बुधैः क्रमात्‌॥१ प्रभवो विभवः शुक्लः प्रमोदोऽथ प्रजापतिः अंगि
राः श्रीमुखो भावो युवा धाता तथैव च॥२ ईश्वरो बहुधान्यश्च प्रमाथी विक्र
मो वृषः चित्रभानुः सुभानुश्च तारणः पार्थिवो व्ययः॥३ सर्वजित्सर्वधारी च विरोधी
विकृतिः खरः नंदनो विजयश्चैव जयो मन्मथ दुर्मुखौ॥४ हेमलंबो विलंबश्च
विकारी शार्वरी प्लवः शुभकृच्छोभनः क्रोधी विश्वावसुपराभवौ॥५ प्ल
वंगः कीलकः सौम्यः साधारणो विरोधकृत्‌ परिधावी प्रमादी च आनंदो रा
क्षसो ऽनलः॥६ पिंगलः कालयुक्तश्च सिद्धार्थी रौद्र दुर्मतिः दुंदुभी रुधि
रोद्गारी रक्ताक्षी क्रोधनः क्षयः॥७ एतानि संवत्सरनामानि॥ षष्ठिः ६०

K K S U LIBRARY
RAMTEK
441 106
M1427
Dist Nagpur

Checked 2012

Acc. No. ~~1033~~ M1427
Title - ज्योतिषसार. संपूर्ण
Author - सूर्यदेव.
Date - A.D. 1698
Subject - Jyotisa
folio - 57
Xerox - 112

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

संवत्सरः प्रथमकः परिवत्सरोन्यस्तस्मादिदान्विदितिपूर्वमिदाद्वकेयुः ॥१

प्रभवाद्द्विगुणं कृत्वा त्रिभिर्न्यूनं च कारयेत् । सप्तभिस्तु हरेद्भागं शेषं ज्ञेयं शुभाशुभं ॥२॥ एकं चत्वारि दुर्भिक्षं पंच द्वौ च सुभिक्षकं । त्रिषष्ठे तु समं ज्ञेयं शून्ये पीडा न संशयः ३ युगं भवेत्संवत्सरपंचकेन युगानि च द्वादश षष्टिवर्षाः भवंति तेषामधिदेवताश्च क्रमेण वक्ष्यामि मुनिप्रणीताः ॥३ विष्णुर्जीवो शक्रो हुतभुक्त्वष्टा चाहिर्बुध्नः पितरः विश्वे सोमश्चेंद्रः ज्वलनौ नासत्याख्याः वैस्यश्च भगः ॥४॥ शिशिरपूर्वमृतुत्रयमुत्तरायनमाहुरहश्च तदामरं । भवति दक्षिणमन्यदृतुत्रयं निगदितार जनीमरुतां हि सा ५॥ गृहप्रवेशस्त्रिदशप्रतिष्ठा विवाहचौलाव्रतबंधपूर्वम् ।

रामः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

तद्भूत्र २

सौम्यायनेकर्मशुभंविधेयंमद्गर्हितंतत्खलुदक्षिणेतु. ७ ॥
मृगादिराशिद्वयभानुभोगात्षडृतवः स्युः शिशिरोवसंतः ग्रीष्मश्चव
र्षाश्चशरच्चहेमंतनामाकथिताश्चषट्कः ॥ ८ ॥ दर्शावधिंमासमुशंतिचांद्रं
सौरंतथाभास्कर राशिचारात्. त्रिंशद्दिनंसावनसंज्ञमार्यानिक्षत्रमिंदो
र्भगणक्रमाच्च ॥ ९ ॥ पंचार्कवोऽस्वरे रोगाः पंचभौमानहद्वयं. शनौपंच
गुर्विंदुंशोषवाराःशुभप्रदाः ॥ १० ॥ मधुस्तथामाधवसंज्ञकश्चशुक्रःशुचि
श्चाथनभोनभस्यः तथेषऊर्जश्चसहःसहस्यौतपस्तपस्याविति तेक्रमेण. ११
स्युर्नामतस्त्वत्रसमाननाथामासास्त्र्यपक्षावपरेचपित्र्यौ उभौनितक्कौ

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वन्हि र्विधि र्गोगिरिजा गणेशः फणी विशाखो दिन कृन्महेशः दुर्गान्तको विश्व हरिः स्मरश्च शर्वः शशी चेति पुराण दृष्टं ६

२ स्वल्पशुक्ल कृष्णौ शुभाशुभौ क्रमतश्चितौ श्रेष्ठरुक्तौ ॥१२२ इति श्रीवत्सरः ० १

मासमार्गं (?) पक्षं यावत् गणायेत्तावदेव तु। यावति गणनाद्वेति ताः एव तिथयः क्रमात्। १ प्रतिपत् सिद्धिदा प्रोक्ता २ द्वितीया कार्यसाधिनी। ३ तृतीयाऽऽरोग्यदात्री च हानिदा तु चतुर्थिका॥ ५ पंचमी तु शुभा ज्ञेया ६ षष्ठिका त्वशुभा मता। सप्तमी तु शुभा ज्ञेया व्याधिदा त्वष्टमी तथा॥ ९ मृत्युदात्री तु नवमी द्रव्यदा दशमी तथा। एकादशी तु शुभा द्वादशी ... कुमता। १३ त्रयोदशी सर्वसिद्धा ज्ञेया घोरा चतुर्दशी। पूर्णदा पौर्णमासी ज्ञेया ह्यमावास्याऽशुभा तिथिः ५१॥ ० २

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नंदा भद्रा जया रिक्ता पूर्णेति सर्वास्तिथयः क्रमात्स्युः कनिष्ट मध्येष्ट फला
श्च शुक्ले कृष्णे भयं त्सुत्तममध्यहीनाः ॥ ३३ ॥ नंदासु चित्रोत्सव वास्तु तंत्र क्षे
त्रादि कुर्वीत तथैव नृत्यं · विवाह भूषा शकटाध्ययाने भद्रासु कार्याणि च पौ
ष्टिकानि ३४ जयासु संग्राम बलोपयोगी कार्याणि सिद्ध्यंति विनिर्मितानि · रिक्तासु विद्धि — — घात विषाग्नि शस्त्राणि च यांति सिद्धिं ॥ ३५ पूर्णा
सु मांगल्य विवाह यात्रा सपौष्टिकं शांतिक कर्म कार्यं ॥ सदैव दर्शे पितृ
कार्य मुक्ता नान्यद्विधेयं शुभमंगलानि · ॥ ३६ ॥ नवेन्दु षष्ठी प्रतिपत्
सु धीमान्न जातकं दंतोत्कषणं च विदध्यात् · कर्णं न वाप्नोति तदायुर्नूनं

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

३

लक्ष्मीकुलज्ञातिजनोपघातं ॥१७॥ स्नातुर्जनिस्यदशमीं न नयत्रयोदशी
स्पर्धं मिहं स्तुभयमे तदपि हितीयो· सप्तम्यां निंदुनवमी पुंसंपादिच्छुः स्नामा
कदाचिदपि नामलकैर्मनुष्यः ॥१८॥ षष्ठी ध्रुतैलं पलमष्टमीषु धुरत्रिया
मैवचतुर्दशीषु· स्त्रीसेवनेनष्टकलासु पुंसामापुःस्त्रयार्थं मनयोर्वदंती· १९
माघे पंचदशी कृष्णा नभस्ये च त्रयोदशी· तृतीया माधवे शुक्ला नवमू
र्जे युगादयः ॥२०॥ इषशुक्ले द्वितथा कृष्णो युगाद्याः कवयो विदुः ॥ शुक्ले
पूर्वाह्णिकी ग्राह्या कृष्णे चैवापराह्णिकी· २३ ॥ अश्वयुक्शुक्लनवमी

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथवारप्रकरणं॰ रविः शुक्रो महीसूनुः स्वर्भानुर्भानुजो विधुः बुधो बृहस्पति
श्चेव दिशागामीशास्तथा ग्रहाः ॥ ३ ॥ ब्राह्मणौ जीवशुक्रौ च क्षत्रियौ भौमभा
स्करौ॰ सोमसौम्यौ विशौ प्रोक्तौ राहुर्मन्दौ तथान्त्यजौ २ रक्तावंगारको
हि सौम्यौ तौ शुक्रनिशाकरौ॰ गुरुसौम्यौ पीतवर्णौ शनिराहू सितौ शुभौ ३
राजाभिषेकोत्सवयानसेवा गोवह्निमंत्रौषधशस्त्रकर्म॰ सुवर्णताम्रोर्णि
कचर्मकाष्ठसंग्रामपण्यादि रवौ विदध्यात्॰ ४ शंखाब्जमुक्तारजतेक्षु
भोज्यस्त्रीवृक्षकृष्यंबुविभूषणाद्यं॰ शीतांशुक्षीरविकारशृंगीपुष्पं
बराभरणमिंदुवारे॰ ५ भेदानृतस्तेयविषाग्निशस्त्रबंधाभिघाताहव

...म्हवुरविहरिशङ्करशशिविधिरिंचि॰ स्तेषां पुनर्मुनिवरैरधिदेवनाथ्य॰ ८

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

द्वादश्यैकादशीआबद्धसंज्ञकमहाबुद्ध कल्याख्यदेवी भाद्रे मार्गे च पौषे शुचिनभसि सिते माधवे
रामसिंहो । यन्हो भूमेः वराह (म) सिनाशिवादि वसेक । गुजश्राब पास्य कृष्णाष्टम्यां ... चक्रव्यो

द्वादश्यूर्जेऽसिधौ ... तीमाघ । भाद्रपदे त्रयोदशी याश्वायणमासेऽप्यमावास्या । २२
एकादशीच पौषे शुचिसिते दशमीत सप्तमी माघमासे । बहुलाष्टमी नभसे मासे
प्याषाढी कार्तिकी तद्वत् । २३ ॥ फाल्गुनसित पंचदशी चैत्री ज्येष्ठस्य पौर्णमासी च । मन्वंतरादयश्चैते प्रोक्ताश्च तुर्दशैव पुण्याः ॥ २४ ॥ कृष्णपक्षेत्रयो
दश्यां मघास्विंदुकरे रविः यदा तदा गजच्छाया श्राद्धे पुण्यैरवाप्यते । २५ ॥
प्रातः प्रातश्च मध्याह्ने सायं सायं तथा निशि । मध्याह्ने मध्यरात्रौ च सायं प्रा
तरनुक्रमात् । २६ ॥ भोजने शयने चैव पित्र्ये च विशेषतः यस्मिन्नस्तमिते
भानुस्तस्मिन्सर्वाणि कारयेत् । २७ इति तिथिप्रकरणम् ॥ ॥

शुक्लपक्षे ... राशिवर्योग ... शल्य ... श्रौतानिय । सौरे ऐन्द्रे वरचे । कृष्णा द्वितीया राज्येण ... २४
दशमी तारोत्पत्तिः

रघुपतिरसमकथ्यैत ... कृष्णपक्षनवम्यां । २१

उपवासनपराव ... उदयव्यापिनीतिथिता । २६
... धात ... तस्तस्माद ... कासाया

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

शाब्दं भानौ॥ सेनानिवेशाकरधातुहेमप्रवालरक्तादि कुजे विदध्यात्॥ ६॥
नैपुण्यपुण्याध्ययनं कलाश्च शिल्पादिसेवालिपिलेख्यवादः धातुक्रियाकां
चनमुक्तिसंधिव्यायामवादांश्च बुधे विदध्यात्॥ ७ धर्मक्रियापौष्टिकयज्ञ
विद्यामांगल्यहेमांबरवेश्मयात्रा॥ रथाश्वभैषज्यविभूषणादि कार्यं वि
दध्यात्सुरमंत्रिवारे॥ ८ स्त्रीगीतशय्यामणिरत्नगंधवस्त्रोत्सवालंकर
णादिकर्म॥ भूपण्यगोकोशकृषिक्रियाश्च सिध्यंति शुक्रस्य दिने समस्ताः॥ ९
लोहाश्मसीसत्रपुशस्त्रदासपापानृतस्तेयविषासवाद्याः॥ गृहप्रवेशाद्वि
पर्वदीक्षास्थिरंचकर्मार्किसुते हि कुर्यात्॥ १०॥ रविस्थिरः शीतकर

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पतंगस्य त्र्योर्दिवसस्याधिपत्यं निशाप्यह श्चैव तु तिग्मभानोः रात्रिद्वयं चैव कदिनं च सोमे शन्

५

श्चरस्य महीज उग्रः शशिजश्च मिश्रः लघुः सुरेज्यो भृगुजो मृदुश्च शनिस्तु
तीक्ष्णाः कथितो मुनीन्द्रैः ११ रविस्तापं कान्तिं वितरति शशी भूमितनयः
लक्ष्मीं सौम्यं सुरपतिगुरुर्वित्तहरणं । विपत्तिं दैत्यानां गुरुरखिलभोगा
नुभवनं नयां तैलाभ्यंगात्संपदि कुरुते सूर्यतनयः ॥१२॥ नार्कारवारे
न च संक्रमेपि न वैधृतौ न व्यतिपातयोगे । न पक्षमध्ये न च विष्टिपक्षोः
अभ्यंगकृत्यो न च पूर्वशुक्रेः १३ न वार दोषाः प्रभवंति रात्रौ देवेज्यदैत्येज्य
दिवाकराणां । दिवा शशांकार्कजभूसुतानां सर्वत्र निंद्यो बुधवारदोषः १४
सोमसौम्यगुरुशुक्रवासराः सर्वकर्मसु भवंति सिद्धिदाः । भानुभौमश
निवासरेषु च प्रोक्तमेव खलु कर्मसिद्ध्यति । १५ ॥ शस्त्रो ह काष्ठारस

गणां ऊध्यात्मत्वमुर्तिः १४

५

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

विद्यारंभः सुरगुरुसितज्ञेषु भिख्यार्थदानं पीयी करन्श्चायुष्यिरमपि कृते संशुमान्मध्यानोत्रं नीपुरा रांशौ भ भूतिजगता पैंचताभ्रपिपुत्रे व्यायास्ता व्यपिमुनयः कीर्तयंत्येव मो यो ॥ २२

नैऋ रंजनैकी मांजिष्टकै कुंभकरागयोथ्यः महीसुतः कांचनभूषणेषु पतंगसू नुः खलुलोहकृत्ये २६ जीर्णं रिवौ सततमंबु भिराद्रं मिंद्रौ भौमे शुचैं बुधदि नेचभवेद्दुनायः ज्ञानाय मंत्रिणभृगौ प्रियसंगमाय मंदे मलाय ननवांबरधा रणंस्यात् २७ भानुर्मासं क्षपयति तथा सप्तमान्नंऽिन्दुभै मिश्र्याष्टौवि तरति शुभं बोधनः पंचमासान् सप्तवेदं दशसुरगुरुः शुक्र एकादशोतिथा दुर्गर्ग प्रभृति मुनयः क्षौरकार्येषु नूनं २८ वारान्तषष्ठस्य षष्ठस्य होरा सा र्द्धद्विनाडिका अर्कः शुक्रो बुधश्चंद्रो मंदो जीवश्च भूमिदः २९ गुरुर्विद्या हे गमने च शुक्रः बोधे च सौम्यः सर्वकार्येषु चंद्रः कुजे च युद्धे रविराज

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

६

सेयामं देच्यचिन्तं त्विति होरयोगः २० यस्यग्रहस्यवारे यिं कर्मकिंचित्सकी
र्तितं· तत्तस्यहोरकाले च सर्वकार्यं विधीयते २१ इतिवारप्रकरणम्·
अथनक्षत्रप्रकरणं· चैत्राद्युदितुगणामासास्तेमासास्तिथिमिश्रिताः
नक्षत्रैस्तु हरेद्भागं शेषं नक्षत्रमेव च· १ चेचूचोला ऽश्विनीज्ञेया लीलूले
लो भरणी स्मृता· अकारश्च तथा प्रोक्तो मेषराशिः शुभो बुधैः २ ई उ ए कृ
त्तिका प्रोक्ता वोवावीवू तु रोहिणी· वेवो चैव शुभः प्राज्ञैर्वृषराशिः प्र
कीर्तिता ३ काकी मृगशिरा चैव कुघङछ स्मृताऽऽर्द्रका· केको हाच
शुभः प्राज्ञैर्मिथुनराशिः प्रकीर्तिता ४ पुनर्वसुस्तु हीपाहोहु हेहोडा तु

६

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पुष्यकः डीडुडेडो मताऽश्लेषा कर्कराशिः प्रकीर्तिता ५ मामीमूमे
मघाप्रोक्ता पूर्वामोटाटिटुस्मृता । टेकारस्तु तथा प्राज्ञैः सिंहराशिः प्रकीर्ति
ता ६ स्मृता टोपापीषु त्तराख्य हस्तः पूषाणठः स्मृतः पेपो चैव स्मृतः प्रा
ज्ञैः कन्याराशिस्तथैव च ७ राशिश्चैव स्मृता चित्रा रूरेरोता तुला स्मृता । ती
तूते च तथा प्रोक्ता तुलाराशिर्बुधैः स्मृता ८ तो विशाखा त्वंत्यचरणो ना
नीनूनेऽनुराधिका नोयायीयूस्मृता ज्येष्ठा चालि राशिः शुभा स्मृता ९
येयो भाभीतु मूलं स्यात भूधाफाढा तु पूर्विका । भेकारस्तु बुधैरेव धनुराशिः
शुभः स्मृतः १० भोजाजी चोत्तराषाढा जूजेजोखोऽभिजिन्मता । खीखू

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

७

खेरवोनुगोविंदो गार्गी नक्षत्रः प्रकीर्तितः ३३ स्मृता मूर्गे धनिष्ठा तु श
तं गोला सिंधुलग्ना· सेसोटा कुंभराशिस्तु आर्द्रा प्रोक्ताशु [illegible] तथा पू
र्वा चैवोक्तो जपादस्तु गद्य उभा स्मृता· हेरो चाचीतु रेवती तु मीनरा
शिः स्मृता बुधैः ३४ भानामिति अश्विनी प्रोक्ता भरणी [illegible] कारिणी·
कार्यश्री कृत्तिका चोक्ता रोहिणी सिद्धिदा बुधैः ३५ मृगः शुभः स्यात
श्वार्द्रा मिध्यमा तु पुनर्वसुः पुष्यः शुभो सार्पमघा शुभं ता श्रामलुआः ३६
उत्तरा हस्ता चित्रा च विशाखा लक्ष्मीः शुभः प्रदा· स्वाति विशाखे ले शुभे मैत्रं

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सर्वार्थसिद्धिदं· १६ ज्येष्ठामूलेन्द्रमैत्रेयंसस्यनाशार्थमानिदं· विश्वब्रह्माच
विष्णुश्चबुद्धिवृद्धसुखप्रदाः १७ वासवंवारुणंशैवंशुभंभद्रंमतिप्रदम्·
उत्तराभाद्रकंश्रीश्चरेवतीकामदाफलं १८ भेशादस्रयमाग्निधात्रशशिनः
शर्वोऽदितिर्वाक्पतिःकद्रूजाःपितरोऽथभगोर्यमरवी त्वष्टाहुयानाकनः
शक्राग्नीत्वथमित्रइंद्रनिर्ऋतितोयंचविश्वेविधिर्गोविंदोवसुतोयपाज
चरणोऽहिर्बुध्न्यपूषाभिधाः १९ मूलाग्नेयमघार्द्रेशभरणीसार्पाणिपूर्वा
त्रयंज्योतिर्विद्भिरधोमुखंहिनवकंभानामिदंकीर्तितं· वापीकूपतडागगर्तप
रिखाखातोनिधेरुद्धृतिः क्षेपोद्यूतबिलप्रवेशगणितारंभाःप्रसिद्ध्यंतिच २०

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ज्येष्ठादित्यकरांश्विनीमृगशिरःपौष्णानुराधानिलत्वाष्ट्राख्यानिधहं
तिभानिमुनयःस्तियङ्मुखान्येषुतु अश्वेभोष्ट्रतुलायरात्नभरुपोर
भादिदंष्ट्र्यश्विनौ गंत्रयंत्रहलप्रवाहगमनारंभाःप्रसिद्धंतिच॥२१॥पुष्या
र्द्रीश्रवणोत्तराशततभिषक्ब्राह्म्यःश्रविष्ठाह्यमान्यूर्ध्वास्यानिनवोदिता
निमुनिभिर्धिष्ण्यान्यथैतेषुतु प्रासादध्वजधर्मवारणगृहप्राकारसत्तो
रणोद्यानारामविधिर्हितोनरपतेःपट्टाभिषेकादितु॥२२॥रोहिणीसहित
मुत्तरात्रयंकीर्त्यंतिमुनयोध्रुवाह्वयं बीजहर्म्यनगराभिषेचनारा
मशांतिमुहितंस्थिरेषुच॥२३॥त्वाष्ट्रमित्रशशिपूर्वदैवतानांमवंति

रोहिणी
उ॰३

चित्रा अनु मृग रेवती

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अश्वि· पुष्य· हस्त· अभिजित·

मृग· ज्येष्ठा· आर्द्रा· आश्ले·

मुनयो मृदून्यथ· मित्रकार्यरतिभूषणांबरे गीतमंगलविधानमैथुने· २४ अ
श्विनीगुरुनभेऽर्कदैवतं साभिजित्क्षिप्रलघुस्वयं मतं· पण्यभूषणकलार
तौषधज्ञान[illegible]शिल्पगमने सुसिद्धिदं· २५ मूलशक्रशिवसार्पदैवता
न्युग्रपं समय च तीक्ष्णसंज्ञया· भूतपक्षनिधिमंत्रसाधनं भेदबंधवधक
र्म्म चात्र तु· २६ वैष्णवत्रयमृगं पुनर्वसुमर्ककृतं च चरपंचकं त्विदम्·
दंतिवाजिकरमोक्षवाहनारामयानविधिषु प्रशस्यते· २७ पूर्वि
कात्रितयमांतिकं मघेत्युग्रपंचकमिदं जगुर्बुधाः शाल्मनाशवि
षघातबंधनोत्साहशस्त्रादहनादिषु स्मृतं· २८ हव्यवाहमयुतं

कृत्तिका·

श्रव· धनि· शत· पुनर्व· स्वाती

पूर्वा· ३ भरणी मघाः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

विशाखा॰

द्विदैवतं मिश्रसंज्ञमथाग्निश्चैष्वसु॰ स्वाभिधानसमकर्मसाधनैः की
र्तितानि सन्नक्षत्राणि सूरिभिः॥ २९ [illegible] चलं क्रूरमुशंति चोग्रं ध्रुव
स्थिरं दारुणं च तीक्ष्णं॰ क्षिप्रं लघु मृदु मैत्रसंज्ञं साधारणं
मिश्रमिति भवंति॰ ३० रोहिणीषु करपंचकेऽश्विभे उत्तरेऽपि च पुनर्व
सुद्वये॰ रेवतीषु च दैवते च नव्यवस्त्रपरिधानमिष्यते॰ ३१ ना
सत्यपौष्णवसुभे करपंचके चमाते भौमगुरुदानवमंत्रिवारे॰
[illegible] स्वर्णमणिविद्रुमदंतशंखवरक्षौमवस्त्राणि विधृतानि भवंति
सिद्ध्यै॰ ३२ श्रवणः [illegible] पुनर्वसु [illegible] मैत्रपुष्य [illegible] मगः॥

१

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

रविभृगुसुतजीवबासराः कथिताः पुंसवनादिकर्मसु ३३ पौष्णवै
ष्णवक्रशाश्विनि चित्रापुष्यवासवपुनर्वसु मैत्राः सेंदवे श्रवण
वेधविधानमेनिदिशंति मुनयो हि [illegible] शिरस्तां ३४ रेवतीश्रुति
पुनर्वसुहस्तप्राह्यतः पथगर्पिहितयेच ध्रुवमेषु यादितं हि न
यान्नप्राशनं कृषिभिः पृथुकानां ३५ पुष्यपौष्णचाश्विनीषु
दवे च शाक्रे हस्तादये श्रिके भे पूदिताः क्षौरकार्य वैष्णवाद्ये
त्रयेचमृत्यौ भौमादित्यपातंगिवारान् ३६ येषुयेषुप्रशस्ताः संति
क्षुरकर्मसहर्षमः तेषुतेषु वशांसंति नखदंतादिकेरवनं ३७ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सौम्ये पौष्णे वैष्णवे चाश्विनाख्ये हस्तस्वाती त्वाष्ट्रपुष्येश्विभेषु । कुर्यात् दीक्षां मेखलाबंधमोक्षौ सम्यग्यत्नेनूनमाचार्यवर्यैः ॥ ४२ ॥ मूलमैत्रमृगरोहिणीकरैः पौष्णमारुतमघोत्तराश्विनैः । निर्विधानि...

आज्ञया नरपतेर्द्विजन्मनां दारकर्म मनसूतकेषु च । बंधमोक्षमखदीक्ष
णेषु च क्षौरमिष्टमखिलेषु चैषु तु ॥ ३८ ॥ ताराशुद्धौ क्षौरं रविगुरुशुक्रा
भौमे दीक्षाः शुक्रे विशुद्धा यात्रा सर्वं शुद्धं शशांकेन ॥ ३९ ॥ षट् छित्तिकाः
पंचम घातस्त्रिमैत्रो आश्लेषर्क्षो यश्च तु उत्तराश्च । क्षौरी सर्वपंचनरा
न नोऽपि न प्राप्तिर्निशिकृतः प्रवादः ॥ ४० ॥ मृगादिपंच स्वापि भेषु मूले
हस्तादिके च त्रितये पुश्विनीषु । पत्रिये च श्रवणे च तद्वद् द्वियासमारं
भमुशंति सिद्धौ ॥ ४१ ॥ पौष्णाद्वये चादितिभे द्वये च हस्तत्रये चैव श्रवणत्र
ये च । मैत्रे च मूले च मृगे च शस्तं भे षष्ठ्य कुर्मी न ददंति संतः ॥ ४२ ॥ हस्त
मं स्तु नराणां न बोधि श्वेत प्रोक्तं प्राक्तनैर्धियमृस्ये ॥ ४३ ॥ पंक्ति

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्तिस्रोवासववारुणं च मैत्र्यं पैत्र्यं त्रीणि चैवोत्तराणि। प्राजाप
त्यं चापि नक्षत्रमाहुः कूपारंभे श्रेष्ठमाघामृतानां ॥ ७६ ॥ साधारणा
ग्रैध्रुवहारुणं वैरच्यं धिष्ण्ये यद्दृतं चिण्णं प्रमुक्तं। हृतं च विन्यस्तमुत
प्रनष्टं न लभ्यते तन्निचयं च क्वापि चित्रं ॥ ७७ ॥ सावित्रतिष्याश्विनिवारुणा

च निमूलविशाखार्स्नादुध्रुवाणि। ज्येष्ठो पधीपादपदे रोपणेषु शुभा
नि भानि प्रीतिकारीणि ॥ ७८ ॥ हस्तेषु चित्राश्विनि सौम्यभेषु पौष्णा
निलादित्यकराव्केषु प्राक्तानि कर्माणि शुं सर्वाण्यपि कुञ्जराणां
कर्माणि गर्गप्रमुखैः शुभानि ॥ ७९ ॥ पुष्याश्विविष्ठाभिजित्सौम्यभेषु पौ

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ष्याग्नि लग्नेहस्तकराह्वयेषु संचारुणांशेषु शुभे स्मृतानि सर्वाणि कार्याणि तुरंगमानां ४७
शाक्रे वासवे करेषु विशाखवायुपुष्यवासवपुनर्वसुभेषु अश्विपूषभयुतेषु विधेयं
विक्रयः क्रयविधिः सुरभीणां ४८ चित्रोत्तराश्ववैष्णववरोहिणीषु चंद्रदर्शदर्श
दिनाष्टमीषु रथानप्रवेशीगमनं विदध्यादृष्टीमान् पवहनानां कदाचिदेव ४९ यासयोत्त
रहलादिपंचके याम्यदिग्गमनं गेहगोपनं प्रेतदाहतृणकाष्ठसंग्रहं शय्यकं विनव
नैत्रगृजर्येत् ५० मृदुध्रुवक्षिप्रचरेषु मूले मघाविशाखवासहितेषु भेषु हलप्रवाहं
प्रथमं विदध्यान्नीरोगमुक्ता चित्तसौरभेयः ५१ हस्ताश्विपुष्योत्तररोहिणीषु
चित्रानुराधामृगरेवतीषु स्वातीधनिष्ठासु मघासु मूले बीजोप्तिरुक्ता कृषकर्मविद्भ्यः
यः कृत्तिकामूलमघाविशाखवासार्पांकौ तेष्वश्वियुगादहेः सर्वेन नर्त्यन्कुरस्तितौ
पिमामोति मत्स्यार्वदेनमनैष्यः ५३ स्वातीश्लेषा पूर्वात्रयेषु शाक्रे भौमे रवेः सूर्य

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वारे॰ नंदारिक्तास्यचे संगासंचोपि॰ मद्ध्येहुं यः शौकुटोयरक्षितापि॰ ५५ याध्युत्तानीर्यस्य
पौष्णोसमैत्रे प्राणचाण्ये जायते तत्स्य हस्त्रातं॰ [illegible] किंतु मासाद्धिशा सौद्यौ
स्याद्दालराणांनघात॰ ५६ पद्मा [illegible] सोपास्य [illegible] श्विन्याराग्नेधिष्ये नवाहात॰
साम्ये वायु [illegible] पंच [illegible] स्या [illegible] ॰ [illegible] हेतु प्रेतिष्य
संक्षेत भागभाजापत्यादित्यचौ॰ सप्तवात॰ [illegible] किंजो चतनाव्याताभि॰ साद्यज
मित्रगर्भसुर्ये॰ ५७ इत्यर्थे योगवित [illegible] प्राप्यादस्याति [illegible] ॰ चित्रे चात्येचेव
कुर्यात् कर्पिचित्रावस्वात राज्ञ [illegible] सौताः॰ [illegible] जेऽप्यवारे रिके तिथौ चेंद्र
बलेनहि॰ [illegible] गेरुका [illegible] यातल पापस्याते हित राया भिज्ञानिष्काना ५८ [illegible] स्त्रोध्यो
[illegible] चानुराधा ज्येष्ठा पौष्या वारुण चोत्तरा [illegible] ॰ पूर्वानाये [illegible] तिथौ द्वती [illegible]
रगे योगेनाय भवगेर् ६० मैत्रशाक्रकर पुष्यरोहिणी वैष्णवे पतिस्य उत्तरासुभ॰ रेवती
मृगशिरा श्विनी चित्र हस्त माभेता सन्ना भिषं इष्यते ६१ सौम्याश्विती स्वश्रवणश्च निष्ठा हस्त

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१२

ध्रुवाख्या दृग्नुपूषभाति· मैत्रेणयुक्तानि निरम्भरोगणा विलोक्य नेभानिशुभप्रदानि ६२॥
रौद्राश्विनी हस्तयाम्यानिलवारुणेन्द्राज्याकुजं घस्त्राणि निर्यावहन्तो· ध्रुवाद्विवस्याद्दितिभा
निवृत्तं समाप्तिशेषाणि पुनर्मनोऽध्व ६३ ह स्तत्रधान्यकृतेस्मसर्घ्यं जपनाधिष्ण्यमु
दितोमहर्घ्यं· सर्वप्रधिष्ण्या समाहितास्तु र्घ्यं इति साधुधाम्निस्मृतः ६४ मीनत्रयेषो
दितस्य द्रिः सन्ततान्दहिणोन्नना· शेषाणिताउत्तराया समताहेमप्रकर्षकाः ६५ धिष्ण्य ह्रस
मैर्चद्र दुर्भिक्षं दक्षिणोन्नता· भूमिस्यक्षेम समारोग्यमुन्नता श्रिस्यचंद्रमा· ६६ अथ पक्का
दनुम फलोत्पन्नं मध्यमो नवमलः ग्रहो नव· रोहिण्यो भ्रमतिभं चतुष्टयं साभिजिन्नागम
येसुनःपुनः ६७ अथ पके लभोजेनवृक्षमेरकरचरितिनत्रये· मध्यमे तु चतुष्टये नैर्भावनेति
लोचनं· ६८ अथ पूर्वतोपसमरके दक्षिणेन तथा· पश्चिमेन मध्यनेत्रे तु उत्तरेण सुलोच
ने· ६९ अथ सद्यः प्राप्यते वस्तु नष्टं केषु प्राप्यते मन्दनेत्रे च नहतं· दूरात् श्राव्यं मध्यनेत्रे
न लभ्यं न श्रोतव्यं नेय लभ्यं खनेत्रे· ७०॥

१२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मभाक्षिर्यभौमे मस्मीपेक्षस्तु पृथक्ते· हस्तादि चन्द्रपर्यंतं मत्यहस्तेषु चन्द्रयुते· ७१ शततारा
घमान्तनु स्वगेहे चन्द्र दृश्यते· अस्तादि चन्द्रपर्यंतं मदर्शं दृश्यतां तथा· ७२ त्रिविद्या राशिसंयु
क्तयुगे चन्द्रयुते· आद्य पितृलक्ष्मी शयमार्गेस्तु चन्द्रना· ७३ शोध्यपाभि श्चियो नापि कि
ह्रीयो ध्यनचक्रे सेष्टाक्ष्मकयोगस्तु चल· तत्संगते स्याच्चतुर्नाडिका भिर्योगः समनो द्वादशोलेषति
ष· ७४ अमृत मूलसंभवं पारिक्लेसबालकः· समाप्तकं विनाथवाननन्त स्वेपि लोकयतः ७५
नद्यापपादके पिता विपद्यके जनन्यथा· धनक्षयं मातुलीयके चतुर्भके· शुभावहः ७६
चतीपमलसपादतः फलं तदेव सार्पभे· तदुक्त दोषशान्तये विधेय शेष शान्तिक· ७७ शतौषधी
मूलमद्गुरत्ने सद्बीजगर्भे सकले· समनैः कुर्यान्निजात्रीपित बालकानां स्नानं शु
भाम्भिसहहोमदानैः ७८ परमान्तनिखिलनिहन्ति पुष्पो नरपल्लु निहन्ति परस्तु पुष्पः भुवन
मलकूरषष्ठमेपि पुष्ये विगृहीतमपोनि सर्वकर्मसिद्धि· ७९ सिंहो यथा सर्वचतुष्पदानां तथैव
पुष्पो बलवानुडूनां· चन्द्रे विरुद्धेप्यथ गोचरेपि सिद्धंति कार्याणि कृतानि पुष्ये ८० गृहेण

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

विद्रोप्यशु भाद्धितोचिविलक्ष तारोपिविक्रोमगोपि: करोत्पन्नश्चयसकलार्थसिद्धिं विहा
यपाणिग्रहमेव पुष्प: ८१ तुरगमुखसदृशयुग्मिरुमुहुरामशकटसमयोपास्ती
त्तमांगेन तुल्ये: मणिगृहशरश्चक्रभानिशालोपमं मं शयनसदृशमन्यञ्चात्र पर्यंकरूपं: ८२
हस्ताकारमत्तथमौक्तिकसमं चान्यत्प्रवालोपमं धिष्ण्यं तोरणवत्स्थितं बलिनिभं
सत्कुंडलाभं परं: क्रुध्यत्केशरिविक्रमेणसदृशं शय्यासमानं परं चान्यद्दंतिविलास
वत्स्थितमत: शृंगाटकव्यक्तिच: ८३ त्रिविक्रमाभं च मृदंगरूपं वृत्तं ततोन्यद्यम
लयद्वयं च: पर्यंकरूपं मुरजानुकारीइत्येवमश्वादिभ चक्ररूपं ८४ वह्नि ६ अजि ३
कुलिश ६ कुच ५ गुण ३ इं ५ कृशानु ६ गिरि ३ अहि ६ तप ५ बाण ५ अश्वि २ नेत्र २ शर ५ भू १ कु १
युगाः ४ अब्धि ४ रामाः ३ ॥ रुद्रा ११ अब्धि ४ राम ३ गुण ३ वेद ४ शतं १०० द्वि २
युग्मा २ दंता ३२ बुधैर्निगदिताः क्रमशो भतारा: ॥ ८५ ॥ इति शुकदेवविर
चिते ज्योतिषसारे नक्षत्रप्रकरणम् ॥ ॥ अथयोगप्रकरणं लिख्यते

३१३ ५१५ ४२१ ११३२ ११५१
२१२ ३१२ ११६ ११००

२२५ नक्षत्रे होतात. २७ नक्षत्रांची १२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथ योगप्रकरणं। वैधृतिं व्यतीपातं च ... [illegible] ... एकैकं वा सर्वं परित्यजेत्॥ विष्कुम्भः प्रीतिरायुष्मान् सौभाग्यः शोभनस्तथा। अतिगण्डः सुकर्मा च धृतिः शूलस्तथैव च। गण्डो वृद्धिर्ध्रुवश्चैव व्याघातो हर्षणस्तथा। वज्रः सिद्धिर्व्यतीपातो वरीयान्परिघः शिवः। सिद्धः साध्यः शुभः शुक्लो ब्रह्मैन्द्रो वैधृतिस्तथा। सप्तविंशतिः योगास्ते ... [illegible] ... मायं [illegible] परित्यज्य ... [illegible] ... योगेषु ... [illegible] ... सर्वेषु ... [illegible] ... शुभेषु कार्येषु विवर्जनीयाः॥ १९॥ इति शुभ ... [illegible] ... योगप्रकरणं॥ अथ करणप्रकरणं। गतातिथ्यो द्विनिघ्नाच्च शुक्लप्रतिपदादितः। एकोनाः सप्तहृच्छेषः करणं स्याद्बवादिकं॥ १॥ बवाख्यं बालवं कौलवाख्यं ततो भवेत्तैतिलं नामधेयं। गराभिधानं वणिजं च विष्टिरित्याहुरार्याः करणानि सप्त॥ २॥ अन्ते कृष्णचतुर्दश्याः शकुनिर्दर्शभागयोः

27

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१४

५४

वेयंचतुष्यस्यैनामगं द्धि सुप्रभातिपद्धके [illegible] इग्रथसा नित्रतामास्येमा [illegible] श्रीः

कीनारम्भ्येतिलि ष्यधेनाय्या : कुर्युश्चास्यो सर्वथाज स्वथेन येत्र तार सोस्थि

राणाचतुणी [illegible] पाध्वि कुस्थिरस्य भावि वे वास्य वाकवोहि जो हित्वान्यापिकर्त्त :

कोकेषे प्रमद मिवायिधानते जिले शुभगतायश्च [illegible] गरे बीजा मयकुवेला

निवाणिज्यापिस्य ये धाणिक कि याश्च : मासोद्भिमायाति कृतः चाविकुणे विषारि

धानादिषु तत्रालिद्धि [illegible] मनोव भावे [illegible] च वोधि कृतावि सोपि प्रासपि

तत्कृते चतुष्यहाप : कोभात्मघात मार्धीकृते लिकर्मणीया कृत्य प्रमाधानी स्वके

शुभकर्मकार्ये : [illegible] कृष्णे चीदि [illegible] [illegible] सप्तमी मृत्यो रथः शुक्ले वे दशायो

रुध्वे अपराग्ये तु पूर्णयाः [illegible] [illegible] च धानिस्यात् [illegible] याव विशि : न

नतत्र भद्र दोषः स्यात सर्व कार्याणि साधयेत् [illegible] यथा समपृच्छ रवी [illegible] सतरो

भद्राचरहर्मिकी : सपस्य यमुरय त्योज्य रात्रोपर [illegible] यत्स्य जेत् [illegible] ॥१॥ १७

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मीने मेषालिकर्के शशिनि वसितो स्वर्गसंस्थाधिपिष्टिः कन्यायां तौलिसंस्थे
धने मिथुनगते नागलोके निवासः कुंभे सिंहे वृषे वा मकरमुपगते राजते मर्त्य
लोके भद्रा नै कुंभभावा द्विनकरतनयानो शुभा लौकिके स्यात् ॥ ९ ॥ स्वर्गे भद्रा भवेत्
सौख्यं पाताले च धनागमः ॥ मर्त्यलोके यदा भद्रा कार्यसिद्धिर्न जायते ॥ १० ॥ सोमे
व शुक्रे च कल्याणि शनौ चैव नुवृश्चिका । गुरुवारे पुण्यवती ज्ञेया चान्यवारेषु भद्रका ॥
मनु १४ वसु ८ मुनि ७ तिथि १५ युग ४ दश १० शिव ११ गुण ३ संख्याक तिथिषु पूर्वार्धी·
तै आयानुवृष्टिरपापृष्ठे शुभ हा पुरस्तात् शुभा ॥ १८ ॥ नाड्यस्तु पंच वदने गलके सार्धैका
वक्षो हृदि षट् सहिता नियतं चतस्रः ॥ नाभिः कटी षड् अर्थ पुच्छलता च तिस्रो विष्टे
बुधैरभिहितोंगविभाग एषः ॥ १९ ॥ मुखे कार्यध्वस्तिर्भवति मरणं चाथ गलके ध
नस्यानिर्वक्षस्यथ कटितटे बुद्धिविलयः ॥ नाभिर्निर्दिष्टो विजयमथ पुच्छे च
जगदुः शरीरे भद्रायाः पृथगिति फलं पूर्वमुनयः ॥ २० ॥ दैत्ये दैः समरे मरणे भवि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

जितेष्वीशकुधाहृष्टयान्तयं कार्यं किलनिर्गतारवरसुरवीलांगूलिनीचाक्रियात्·
लिप्तिः सप्तभुजाग्नगेंद्रकैरुका क्षामोहरी प्रेतगा हस्य अमुद्रितैः सुरैस्तु करण
प्रोते निसृक्तानुसा ८७ भागात्मकाग्रहाश्चैवज्ञातव्यास्तु बुधैः क्रमात्· राशिभागां ३७
कलाश्चैव विकलास्तु गतिस्तथा १० इति ज्योतिषसारे करणप्रकरणं समाप्त·
अथ संक्रांतिप्रकरं· घोरारव्यो ध्वांक्षिपस्तद्युतौ च संक्रांतिरार्ये च महोदरी
स्यात्· मंदाकिनी क्षेथगुरौ च वंदा मिश्राभगो राक्षसिचार्क पुत्रे· १ उग्राक्षिप्रचरे
मैत्रध्रुवमिश्रारव्यदारुणैः क्रमैः संक्रांतिरर्कस्य घोराद्याः क्रमेशो भवेत् २
ध्वांक्षी वैश्यान्सुखपति महोदर्यलं चौरसार्थान् घोराशूद्रान्यनरपातीं नैव
मंदाकिनीच· १ नंदारव्यां च द्विजचरगणान् मिश्रकारव्यापशंस्त्रचांडालानान्
प्रकृतिमरखिलं राक्षसीसंज्ञिता च· ३ एवं हि काले नपतीन्द्विजेंद्रान माध्यं

नं

30

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

दिने चाथ विशेत्परांले · ४ सुरान् रयावस्तमिते प्रदोषे पिशाचकान् रात्रिचरान्
निशीथे · ५ जनपादिकांश्चापररात्रिकाले प्रत्यूषकाले पशु[illegible]लकांश्च · संक्रां
तिरर्कस्य समस्तलिंगान् भानत्संध्यासमये निहंति · ५ चतुष्पदे तैतिल नाग
योश्च स्तोरविः संक्रमणं करोति · धिष्ण्यं बवोरव्ये च गरा ह्वये च स बालवाख्ये
वणिजे निविष्ट · ६ किंस्तुघ्ननाम्नि शकुनावपि कौलवाख्ये चोर्ध्वस्थितस्य खलु
संक्रमणं रवेः स्यात् · धान्यार्घवृद्धिषु भवेत्क्रमशः स्वनिष्टमध्येष्टतेति मुनयः
प्रवदंति पूर्वे ७ आश्लेषार्द्रानिलं ज्येष्ठाभरणीशततारकाः एषर्क्षसंक्रमात्
पंचदशमुहूर्तिका हा शुभा ८ उत्तरा चोत्तराषाढोत्तराभाद्रपदा दितिः विशाखया
रोहिणी पंचचत्वारिंशन्मुहूर्तिका ९ अश्विनी कृत्तिका पुष्य मघा पूर्वा मृगः करः
चित्रानुराधा पूर्वाषाढा धनिष्ठा मूल रेवती १० पूर्वाभाद्रपदा विष्णुस्त्वा त्रिंशन्मुहू
र्तिका · बाणवेदैः समर्घं स्यान्मध्यर्क्षे [illegible]मरामयोः ११ मुर्तिः पंचदशोया [illegible]

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१६

संव प्रजायते ११ पूर्वसंक्रांतिन क्षत्रात्परसंक्रांतिऋक्षकं द्वित्रिसंख्यासमर्घं स्याच्चतुः
पंचमहर्घता षष्ठलोका भ्रमसेयगृहीत्वा खर्परं करे एवं संक्रमणे ऋक्षफलं प्रोक्तम
नीषिभिः १२ संक्रांतिनाड्यातिथिवारऋक्षाधान्याक्षरं बहिः हरेत्तुभागं संक्रांतिनाडी
नवमिश्रितानां च सप्ताहतापाचक मिश्रितांश्च एके समार्घं द्वितीये च सौम्यं शरत्त्रये महर्घ्यमुन
योवदंति संक्रांत्याधर नक्षत्रा द्रव्ये जन्मभावधिः जकं षट्कं त्रिकं षट्कं त्रिकं षट्कं पुनः पुनः
पंथा भोगो व्ययश्च हानिश्च विपुलं धनं यस्य जन्मर्क्षमासाद्य रविसंक्रमणं भवे
त् १६ तन्मासाभ्यंतरे तस्य वै रंक्ते शंघनक्षयः षष्ठियोजनविस्तीर्णा संक्रांतिः पु
रुषाकृतिः १७ एकवक्त्रा नवभुजा लंबोष्ठी दीर्घनासिका वाहनादि युधैर्द्रव्यं
मथो क्रांते विशेषतः वाहनादिक वस्तूनां संक्रमात्तु विनाशता १८ तिहोव्या
शोधः संक्रांति दिने चंद्रवस्त्रफलं मेषालिकर्के च तथैव नक्रं पापेन्यमीने च तुलेवपीतं श्वेतं
वृषे स्त्री मिथुने च चंद्रः कृष्णं च नूनं च घटे च सिंहे रक्तवस्त्रं भवेद्रवंश्चेते चैव सुखं शुभं
पीतं श्वेतं तथा प्रोक्ता श्यामे मृत्युर्नसंशयः २५ सर्वत्र राप त्रस्थ शोधोऽयः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सिंहोव्याघ्रोवराहश्चगर्दभैः ॥ कुंजरस्तथा ॥ माहिषीघोटकश्चाजोगोवृषभकु

क्कुटः ॥ २१ मतांतरेण ॥ गजोवाजिवृषोमेषः खरोष्ट्रः केशरीकुमातृः शार्दूलम

हिषव्याघ्रवराहश्चवाहिनः ॥ २० गजेलक्ष्मीर्वृषेस्थैर्यं विद्रूरं वाजिवाहनेसिंहे

व्याघ्रेभयंप्रोक्तंदुर्भिक्षंगर्दभेश्वनि २१ वराहेमहतीपीडाजायतेमेषवाहने ॥

माहिषीचभयेलोके शाकुंकुक्कुटेमत्स्यरेवच २२ अथवस्त्रं ॥ श्वेतपीतहरितंचपां

डुरंरक्तश्यामश्चित्रंवक्रवर्णं ॥ कंबलोविवसनंघनवर्णान्यंशुकानिचवस्त्रा

क्रमात् ॥ २३ आयुधं ॥ भुशुंडीचगदाखड्गंदंडकोदंडतोमराः ॥ कुंतपाशांकु

शास्त्रंचबाणश्चैवायुधंक्रमात् ॥ २४ अथभोजनपात्रं ॥ सुवर्णंरजतंताम्रंकां

स्यंलोहंचखर्परं ॥ पत्रंवल्कंकरोभूमिः काष्ठपात्रंक्रमादितः २५ अथान्नम् ॥

अन्नंचपायसंभक्ष्यंपक्वान्नंचपयोदधिः ॥ चित्रान्नंदुग्धमध्वाज्यंशर्करा

१७

षयादितः २६ अथलेपनं· कस्तूरी कुंकुमं चैव चंदनं मृत्तिका तथा· गोरोचनमलक्तश्च हरिद्रा च तथांजनं २७ सिंदूरमगरश्चैव कर्पूरश्च षयादितः अथ जातिः ।
देवभूतादि विहग पशवो मृगा एव च· अलक्ष्या विदूरस्थरूपा मिश्रजातिर्षयादितः २८
अथ पुष्पं· पुन्नागजातिर्बकुलश्च केतकी बिल्वस्तथार्क्क कमलं च दूर्वा· मल्ली तथा पाटलिका जपा च षयादि पुष्पाणि तु योजयेत्तु· २९ अथ भूषणं· नूपुरं कंकणं मुक्ता विद्रुमं च मुकुटं मणिं· गुंजा वराटिका नीलं वज्रं गोरुकनकं षयात्· ३० अथ कंचुकी·
सितां तथा पाटलिनीलवर्णा विचित्रवर्णा शुकभूर्जपत्रिका· कृष्णाजिनं चर्म कृतं पांडुरा षयादितश्चैव तु कंचुकी च· ३१ अथ वयः शिशुः कुमारी च गतलंकायु[ka] वा प्रौढा प्रगल्भा अथ तन्वी च हृष्टा· वंध्यापि वंध्या च सुतार्थिनी तथा प्रव्राजिका चैव फलं शुभं षयात्· ३२ संक्रांतिर्मुखं· अर्के शुक्रे मुखं पूर्वे सौम्ये सोमे च दक्षिणे· शनौ चैव मुखं पश्चात् गुरौ चैवोत्तरे मुखं· ३३ अत्रैशोधः षोडशपत्रे इति श्लोक द्वयरूपः अंकचक्रे·

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथपुण्यकालः पूर्वतोपिपरतोपिसंक्रमात्पुण्यकाल घटिकास्तुषोडश॰ अर्द्धरात्रिस
मयादनंतरं संक्रमोपरदिनेहिपुण्यदः १६ सवितृमंडलमेतियदाशशी नहितुसंक्रमणं
कुरुतेरविः मरणमहोत्सवनाशकरस्तदामुनिवरैः कथितोधिकमासकः १७ यादृशे
नोहिमरश्मिमालिनासंक्रमोत्रवतितिग्मरोचिषः तादृशैफलमथामुयान्नरः साध्व
साध्वपिविशेषतःस्मृतिगोः १८ इतिशुक्रदेव॰ सारे संक्रान्तिप्रकरणं॰ ॥ अथग्रहणप्र॰
भानुःपंचदशेक्रसेचंद्रमायदितिष्ठति॰ पौर्णिमास्यानिशाशेषेचंद्रग्रहणमादिशेत॰ १५॥
मासनाम्नस्तुनक्षत्रात्षोडशेयदिसूर्यभं॰ अमावास्यादिनाशेषेसूर्यग्रहणमादिशेत २
त्रिमरद्दशायोपगतंनराणांशुभप्रदंस्याद्ग्रहणंरवेंदोः द्विसप्तनंदेषुचमध्यमंस्यात्
शेषेषुनिंद्यंमुनयोवदंति ३ ग्यासात्त्रीयोषष्ठमगश्चतुर्थस्तथायसंस्थः शुभदः स्वराशि॰।
यासाद्रविः पंचनवचतुर्मध्यस्ततोधमोकाश्चतुर्थश्चशेषाः ॥ इतिग्रहणप्रकरणं ॥
अथकर्तुप्रकरणं॰ त्रिपिरेकगुणाप्रोक्तानक्षत्रंचचतुर्गुणं॰ वारः षष्ठगुणोज्ञेयोमा

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सर्वापद्गुणसंयुता॥१ यस्मिंशतगुणं विंघाढ्यं नंचततोधिकं॥ आर्त्तवं प्रथमं चैत्रे वैधव्यं जा
यते ध्रुवं॥२ वैशाखे धनवृद्धिः स्यात् ज्येष्ठे रोगान्विता भवेत्॥ आषाढे मृतवत्सा च श्रावणे
धनसंयुता॥३ भाद्रपदे दुर्भगा नारी आश्विने धनधान्यभाक्॥ कार्तिके निर्धना ज्ञेया मार्ग
शीर्षे बहुप्रजा॥४ पौषे च पुंश्चली नारी माघे पुत्रवती भवेत्॥ फाल्गुने पुत्रसंपन्ना ज्ञेयं
मासफलं बुधैः॥५ इति मासफलं॥ अथ तिथिफलं॥ शुचिर्नारी प्रतिपदि द्वितीयायां तु
दुःखिनी॥१ तृतीयायां पुत्रवती चतुर्थ्यां विधवा भवेत्॥ पंचम्यां चैव सौभाग्यं षष्ठ्यां कार्य
विनाशिनी॥२ सप्तम्यां सुप्रजा नारी चाष्टम्यां राक्षसी तथा॥ नवम्यां विधवा नारी दशम्यां
सौख्यभोगिनी॥३ एकादश्यां शुचिर्नारी द्वादश्यां मरणं ध्रुवं॥ त्रयोदश्यां शुभा प्रोक्ता च
तुर्दश्यां परान्विता॥४ पौर्णिमास्याममावास्यां अशुभं नाशुभमेव च॥ संक्रान्त्यां ग्रहणे चै
व सैरिणी च गता क्रमात्॥५ अथ वारफलं॥ आदित्ये विधवा नारी सोमे चैव सुतप्रजा॥ मंग
ले आत्मघातिनी बुधे कन्याप्रसूयते॥१ गुरुवारे सुतप्राप्तिः कन्यापुत्रयुता भृगौ॥ मंदे
च पुंश्चली नारी इति वारफलं शुभं॥२ अथ नक्षत्रफलं॥ अश्विन्यां सुभगा नारी भरण्यां वि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

धवा भवेत्. कृत्तिकायां च संध्यायां सा दोषहत्यां चारुभाषिणी ४ मृगे दरिद्र दुष्कोपा च आर्द्रायां क्रो
धभाषिणी. पुनर्वसौ पुत्रवती पुष्ये पुत्रधनेश्वरी. ५ आश्लेषायां भवेद्दुष्टा मघायां चार्थसंयुता. ४
हस्ते पुत्रधनैर्युक्ता चित्रायामनुचारिणी. स्वाती सन्यगभार्या वसत्वा विशाखायां तु निष्ठुरा. ५ मैत्रे तु दुर्भ
गा नारी ज्येष्ठायां विधवा भवेत्. मूले पति प्रीति नारी पुत्रा सौभाग्य रोगिणी. ६ उषाढायां व्रती प्रो
क्ताम्भवे सौभाग्य संपदः धनिष्ठायां शुभा नारी शतभिषान्विता बुधैः ८ पूर्वाभाद्रे कामिनी तु उभा
लक्ष्मीर्युता शुभा. रेवत्यां पति रिक्ता तु इति भानां फलं बुधैः ७ अथ योगफलं. आद्य नीति धवा
नारी विष्कंभे च रजस्वला. स्नेह प्रीत्यां तु दंपत्योरायुष्मान्भुर्धनमर्ह: १ सौभाग्ये पुत्रयुक्ता तु
शोभने मंगलान्विता. अतिगंडे तु विधवा सुकर्मणि सुशोभना. २ धृतौ संपत्तियुक्ता तु शूले रा
गयुता भवेत्. गंडे दुःखान्विता नारी वृद्धौ पुत्रान्विता भवेत्. ३ ध्रुवे तु सोभनारी तो व्याघाते भर्तृघा
तकी. हर्षणे हर्षयुक्ता तु वज्रे चैवानपत्यता. ४ सिद्धौ पुत्रान्विता नारी व्यतीपाते विभर्तृका
मनवल्लभा वरीयान् सिपरिघे चाल्पजीवनं. ५ शिवे पुत्रवती नारी सिद्धौ शीघ्रफलान्विता. साध्ये
धर्मपरा नारी शुभे शुभगुणान्विता. ६ शुक्ले शुभकरा नारी ब्रह्मणि स्वपतौ रता. ऐंद्रे देवरता प्रोक्ता वै
धव्ये वैधृतौ स्मृता. ७ अथ करणफलं. बवे प्रोक्ता तु बंध्या स्याद्बालवे पुत्रसंपदा. कौलवे पुंश्चली

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

२०
१८

नारीनैतिलेचारुभाषिणी॰ कुंभेस्वगुणसंपन्ना वणिजेपुत्रिणीस्मृता॰ अविस्यांचमततनत्ता वशकुनेकाम्
पीडिता॰ २ रतुधरे शुभानदीनागेपुत्रवतीभवेत्॰ किंस्तुघ्नेव्यभिचारिणीकरणानांशुभफलं॰ २ अथचंद्र
राशिफलं॰ व्यभिचारिणीमेषेस्याद्वृषेसुखभोगिनी॰ मिथुनेधनयुक्ता कर्कटेदुःखभागिनी॰ १
सिंहेपुत्रवतीनारीकन्यायांमानिनीशुभा॰ तुलेविचक्षणानारीवृश्चिकेव्यभिचारिणी॰ धनेपतिव्रता
ज्ञेयामकरेदुःखभागिनी॰ कुंभेचकुकरानारीमीनेनेतुन्यपकाबुधैः॥ २ इतिचंद्र॰ अथहोराफलं॰ सूर्येचि
व्याधिसंयुक्ता चंद्रेहोरेपतिव्रता॰ कुजहोरेतुसौभाग्यंबुधहोरेतुपुत्रिणी॰ २ जीवेसर्वसम्पत्स्यात्
भृगौसौभाग्यमेवच॰ शनौसर्वविनाशःस्यात् होरकस्यफलंबुधैः॥ २ इतिहोरा॰ अथलग्नफलं॰ मेषलग्ने
दरिद्राचवृषभेधनसंयुता॰ कामिनीमिथुनेलग्नेकर्कटेपतिनाशका॰ १ सिंहेपुत्रप्रसूताच कन्याकुर्का
तुकन्यके॰ तुलेचैवबहुलांधनं वृश्चिकेबहुदुःखिनी॰ धनलग्नेधनैश्वर्यं मकरेकर्कशाभवेत्॰ कुंभेच
शठूयध्रुन्यामीनेसर्वगुणान्विता॰ २ इतिलग्नफलं॰ अथ[illegible]फलं॰ लग्नेराहुस्थशौरीच रविमंदो
नृयेवच॰ महागुणिपधानारी सर्वसौभाग्यवर्जिता॰ २ अथरक्तफलं॰ शोणितंबिंदुमात्रंचस्वैरिणी
चाल्पशोणिता॰ रक्तरक्तेभवेत्पुत्रः कृष्णेनैवमृतात्मजा॰ २ पिछलेचभवेद्वंध्याकाकवंध्याचपांडुरे॰
पीतेदुःखकारिणीज्ञेयासुभगासुजसाहरा॰ २ सिंदूरवर्णेरक्तेतुकन्यासंततिरेवच॰ इतिरक्तफलं

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथदिनविभागफलं॰ पूर्वाह्णेदुर्भगाप्रोक्तामध्याह्नेचैवनिर्धना॰ अपराह्णेतुसुभगासाया
ह्नेसर्वभोगिनी॰ १ संध्ययोःकष्टयोर्वेश्यानिशीथेविधवाभवेत॰ पूर्वरात्रौतथाबंध्यादुर्भगा
सर्वसंधिषु॰ २ इतिदिवसफलं॰ अथवस्त्रफलं॰ सुभगाश्वेतवस्त्राचरोगिणीरक्तवस्त्रकानी
लांबरधरानारीविधवापुष्पवंतिका॰ भोगिनीपीतवस्त्राचमिश्रवस्त्राचरप्रिया॰ सूक्ष्मापास
स्मवस्त्राचदृढवस्त्रापतिव्रता॰ २ दुर्भगाजीर्णवस्त्राचसुभगामध्यवाससा॰ धृतवस्त्राशुभा
नारीमलिनेमलिनीभवेत॰ ३ इतिवस्त्रफलं॰ ऋतुमत्याःफलंप्रोक्तंमुनिभिश्चशुभाशुभं॰ विज्ञे
यंविबुधैरेवकर्तव्यंशांतिपूर्वकं॰ इतिऋतुस्नानफलं॥ अथगर्भाधानं॰ विवाहांतसंस्कारविधेः
ऋतौशुभयनेकार्यंपुंलग्नेशुभेदिने॰ मघामूलांतपश्चांत्यंशुक्लाचंद्रबलेसति॰ अथपुंसवनसीमंत
कर्मणी॰ मूलादित्रितयेकरेश्रवणकेमार्गद्वयाद्रेत्रयेरेवत्यांत्मगपंचकेदिनकरभौमेप्यरिक्तेति
थौ॰ नेत्रेमासपवर्गाग्नि ३ मासिधनुर्धिस्त्रीमीनयोःस्थिरलग्नेपुंसवनंतथैवशुभदंसीमंतकर्मा
ष्टमे॰ इतिपुंस॰ सीमंतकर्मणी॰ अथजातकर्म॰ जातेपुत्रेपिताकुर्यान्नांदीश्राद्धविधानतः॰ जातकर्मततः
कुर्यात्स्वैरालंभनात्पुरा॰ १ कृत्तिकाभरणीज्येष्ठाविशाखापूर्वमिश्रवैमघा॰ मूलंपुनर्वसुश्चित्रात्याज्यात्
स्नानंप्रसूतिका॰ २ शततारापिजन्मदपिप्रसंगानुसारेण॰ मीनेमेषेद्विस्त्रियोःचयतारोत्रपकर्कयोः
भ॰

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

तुलाचकन्ययोः सप्त बाणाख्याधनकर्कयोः २ अन्यलग्नेभवेन्नित्यश्चैवं ज्ञेयं विचक्षणैः
यथारुक्तसभा शय्या भौमेरवद्धांगभंगता ३ रविस्थाने भवेद्दीपः शनिस्थाने तु नालकं ॥
अथ जातलग्नग्रहफलं । तत्रादौ तु रूपजातकं । लग्नस्थितोदिनकरः कुरुतेंगपीडां पृथ्वी
सुतोपि तनुते रुधिरप्रकोपं । छायासुतः प्रकुरुते बहुदुःखभाजं जीवेंदुभार्गवबुधाः
सुखकांतिहास्यः ५ दुःखावहा धनविनाशकराः प्रदिष्टाः । वित्तस्थिता रविशनैश्चरभूमि
पुत्राः चंद्रो बुधः सुरगुरुर्भृगुनंदनो वा नानाविधं धनचयं कुरुते धनस्थः २ भानुः कु
रोति विकलं रजनीकरोपि कीर्तिं युतं क्षितिसुतः प्रचुरप्रकोपं । कोद्रिं बुधः सुधिषणं
सुवि नील वेषं क्षीणां प्रियं गुरुतर वीर विजस्ततीये ३ आदित्य भौमशनयः सुखवर्जि
तांगं कुर्वंति जन्मनि नरं सुचिरं चतुर्थे । सोमो बुधः सुरगुरुर्भृगुनंदनो वा सौख्यान्वितं तं
रपकर्मरतं प्रधानं ४ पुत्रे रविः प्रचुरकोपयुतं बुधैश्च स्वल्पात्मजं शनिधरातनुजौ च पुत्रं
शुक्रेंदुदेवगुरवः सुतधामसंस्थाः कुर्वंति पुत्रनिवहं सुखिनं स्वरूपं ५ मार्तंडभूमितनुजौ
हत शत्रुपक्षं पंगुं नरं रिपुगृहे स्थितिपूजनीयम् । कान्तेन्तुजो मतिविहीनमनल्परोगं जीवः कु

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

रातिविपुलं मरणं शशांकः ६ तिग्मांशुभौमरविजाः किल सप्तमस्था जायां कुकर्मनि
रतां तनुसंचितं च जीवेंदुभार्गवसुता बुधापुत्रयुता रूपान्वितां जनमनोहरशी
लां ७ सर्वे ग्रहा दिनकरप्रमुखा निशांते लग्नस्थिता वितनुते किल दुष्टबुद्धिं शस्त्रा
भिघातपरिपीडितगात्रयष्टिं सौख्यैर्विहीनमतिरोगगणोपपेतं ८ धर्मस्थिता र
विशनैश्चरभूमिपुत्राः कुर्वंति धर्मरहितं विमतिं कुशीलं ९ चंद्रोऽथवा बुधोऽथ
गुरुतः सुरराजमंत्री धर्मक्रियासु निरतं कुरुते मनुष्यं १० आदित्यभौमशनयः
किल कर्मसंस्थाः कुर्युर्नरं बहुकुकर्मरतं कुपुत्रं । चंद्रः सुकीर्तिमुशना बहुवित्तयु
क्तं रूपान्वितं बुधगुरू शुभकर्मभाजं १० लाभस्थितो दिनपतिर्नृपलाभयुक्तं ता
रापतिर्बहुधनं क्षितिजः क्षितीशात् सौम्यो विवेकसुभगं च धनायुषी ज्ञः शुक्रः
करोति सुगुणं रविजः सुकीर्तिं ११ सूर्यः करोति पुरुषं व्ययगो विशीलं काणं शशी
क्षितिसुतो बहुपापभाजम् । चंद्रोऽगजो गतधनं धिषणः कृशांगं क्रोशं बहुव्ययकरं रवि

जः सतीर्थे

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

राहुकेतुफलं सर्वं मंदवत्कथितं बुधैः चंद्राष्टमं च धरणीसुत सप्तमं च राहुर्नवं च शनिजन्मगुरु
स्त्रतीयेः अर्कस्तु पंचमभृगुस्तु षष्ठ बुध श्च तुर्थे जातो न जीवति नरः प्रवदंति संतः १४ षष्ठे
च भुवने भौमो राहुः सप्तमसंभवः अष्टमे च यदा शौरिः सास्य भार्या न जीवति १५ मूर्तौ
शुक्रबुधौ यस्य केंद्रे चैव बृहस्पतिः दशमोंगारको यस्य स ज्ञेयः कुलदीपकः १६ नैव शु
क्रो बुधो नैव नास्ति केंद्रे बृहस्पतिः दशमोंगारको नैव जातकं किं करिष्यति १७ धनस्था
ने यदा शौरिः सिंहिके यो धरात्मजः शुक्रेणरुः सप्तमे च त्वष्टमो रविश्चंद्रको १९ अत्र
पुत्रोपदैवा पि येश्याद्यनसहारतिः प्राप्ते विंशति मे वर्षे म्लेछो भ॰ वतिनान्यथा १८॥
षष्ठे च द्वादशे राशौ यदा पापग्रहो भवेत् तदा मातृ भयं विंद्याच्चतु र्थे दशमे पिता १९॥
अर्को राहुः कुजः शौरिः लग्ने तिष्ठति पंचमे पितरं मातरं हंति भ्रातरं भगिनी शुक्र मातुरः २०
लग्नस्थाने यदा सौरिः षष्ठे भवति चंद्रमाः कुजस्तु सप्तमस्थाने पिता तस्य न जीवति २१ भौमे
पापाक्रांतस्थो यदा राहुः श्चैव बुधे षष्ठमे पिता पापदृष्टोऽपि शैवेणा संघः प्राणहरः शिशोः २२
जन्मलग्ने यदा राहुः षष्ठो भवति चंद्रमाः जातो मृत्युरवाप्नोति कु दृष्ट्याप्यपमृत्युना २३॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

जन्मलग्ने यदा भौमश्चाष्टमे च बृहस्पतिः। वर्षे च द्वादशे मृत्युर्यदि रक्षेत् शंकरः॥ २०॥ ष
ष्ठोष्टमस्तथा सूर्यो जन्मकाले यदा बुधः। चतुर्थवर्षे मृत्युश्च रक्षेत्तु यदि शंकरः॥ २१॥ शनि
क्षेत्रे यदा सूर्यः भानुक्षेत्रे यदा शनिः। वर्षे च द्वादशे मृत्युर्दैवो वै रक्षिता यदि॥ २२॥ भौम
हा क्षेत्रे यं जीवः षष्ठाष्टमस्तु चन्द्रमाः। वर्षे षष्ठे मृत्युर्वै ईश्वरो रक्षिता अपि॥ २३॥ दशमो
पि यदा राहुर्जन्मलग्ने यदा भवेत्। वर्षे तु षोडशे ज्ञेयो वधो मृत्युर्नरस्य च॥ २४॥ द्युतिमद्रूप
जातकं अथ पत्नीजातकं। मूर्तौ करोति विधवां दिनकृत्कुजश्च राहुर्विनष्टतनयां रवि
जो दरिद्रां। शुक्रशशांकतनयश्च गुरुश्च साध्वीमायुःक्षयं च कुरुते च विभावरीशः॥ १॥
कुर्वन्ति भास्करशनैश्चरराहुभौमा दारिद्र्यदुःखमतुलं नियतं द्वितीये। वित्तेश्वरीम
विधवां गुरुशुक्रसौम्या नारीं प्रभूततनयां कुरुते शशांकः॥ २॥ सूर्येन्दुभौमगुरुशुक्र
बुधास्तृतीये कुर्युः स्त्रियं बहुसुतां धनभागिनीं च। सत्यं दिवाकरसुतः कुरुते धनाढ्यां
लक्ष्मीं ददाति नियतं किल सिंहिकेयः॥ ३॥ स्वल्पं पयो भवति सूर्यसुते चतुर्थे दौर्भाग्यमुष्णकि
रणः कुरुते शशी च। राहुर्विनष्टतनयां क्षितिजोल्पवित्तां सौख्यान्विता भृगुसुरेज्यबुधाश्च

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ऽर्थः ४ नष्टात्मजां रविकुजौ रविकु पंचमस्थौ ॥ चंद्रात्मजो बहुसुतां गुरुभार्गवौ च ॥ राहुर्ददा
ति मरणं रविजस्तु रोगान् कन्याप्रसूतिनिरतां कुरुते शशांकः ५ षष्ठस्थिताः शनिदिवाकर
राहुभौमाः जीवस्तथा बहुसुतां धनभागिनीं च ॥ चंद्रः करोति विधवां सितराहु रिष्टां षष्ठे स्थि
शशांकतनयः कलहप्रियां च ॥ ६ सौराररजीवबुधराहुरवीन्दुशुक्राः ह्युः प्रसभमरणं
स्वकुसप्तमस्थाः वैधव्यं वंधनभयं क्षयवित्तनाशं व्याधिः प्रवासमरणानि यथाक्रमेण ॥ ७
स्थाने ष्टमे गुरुबुधौ नियतं वियोगो मृत्युं शशी भृगुसुतश्च तथैव राहुः सूर्यः करोति
विधवां धनिनीं कुजश्च सूर्यात्मजो बहुसुतां पतिवल्लभां च ॥ ८ धर्मस्थिता भृगुदिवा
कर भूमिपुत्रा जीवाः सुधर्मनिरतां राशिजः सुभोगं ॥ राहुश्च सूर्यतनयश्च करोति वंध्यां
नारीं प्रसूततनयां कुरुते शशांकः ९ राहुर्नभस्थलगतो विधवां करोति पापे परां दिनक
रश्च शनैश्चरश्च ॥ मृत्युं कुजो र्थरहितां कुटिलां च चंद्रः शेषग्रहा धनवतीं बहु वल्लभां च ॥
आये रविर्बहुसुतां धनिनीं शशांकः पुत्रान्वितां क्षितिसुतो रविजो धनाढ्यां ॥ आयुष्म १०
तीं सुरगुरुर्भृगुजः सुपुत्रीं राहुः करोति सुभगां सुखिनीं बुधश्च ॥ ११ अंते धनव्ययवतीं

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

दिनकृद्दशिरांचंध्यां कुजः परस्तां कुटिलांचराहुः साध्वींसितेज्यशशिजाबुधपुत्रपौत्रां युक्तां
विधुः शुक्रसुते व्ययगो दिनांधा॥ १२ ॥ इति ज्योतिः रेखा जातकं ॥ अथ जन्म दशाप्रमाणं।
आर्द्रा पुनर्वसु पुष्य आश्लेषा जरवेर्दशा। मघापूर्वोत्तरा चैव चन्द्रस्य च तथा दशा। १ हस्तो वि
शाखा चित्रा च स्वाती भौमदशा स्मृता। ज्येष्ठानुराधा मूलं च सौम्य च दशा बुधैः २ अ
भिजिच्छ्रवणः पूर्वाउषा चैव शनैर्दशा। धनिष्ठा शततारा च पूर्वभाद्रपजा गुरोः ३
भा उत्तरा पूर्वा अश्विनी कोक राहोश्चैव दशा स्मृता। कृत्तिका रोहिणी चोत्तरा मृगः शुक्रदशा
बुधैः ४ एवा भानां क्रमेणैव ज्ञेयाः सूर्यादिका दशा। क्रूरजा न शुभाः प्रोक्ताः शुभ
स्यात्सौम्यखेटजाः ५ अथ दशाप्रमाणं। सूर्यस्य दस वर्षाणि चंद्रोः पंचदशैव च। भौ
मस्य वसु वर्षाणि ऋषिश्चंद्र बुधस्य च। १ मंदस्य दशवर्षाणि गुरोश्चैकोनविंशतिः॥
राहोर्द्वादशवर्षाणि शुक्रस्यैकोनविंशतिः २ इत्यष्टोत्तरी दशा। अथ विंशोत्तरी दशा ॥
नयनोजनुर्भमंकहृत क्रमशोऽर्केंदुकुजागसूरयः शनिचंद्रजकेतुभार्गवाः परिशेषा
तु दशाधिपास्ततः ९ ॥ कृ तु ६ दि १० गिरय ७ धृति १८ नृपा १६ तिधृति १९ मेघ १७ हयो ७

२७ ह्रति ८ रत्न

नखाः २० ऋमाः ॥ क्रमतोहिमता अथादिमाजनिभस्थेन धरीसमासमाहृताः ॥ अनाच्च
कृत्तिकादिक्रमेणैव ज्ञेयाविंशोत्तरी दशा अंतर्दशायुतावर्षमासवासरव र्जिताः ३०॥
अथफलं ॥ नृपभीरसुक्तिनाशनं क्षतमाधिःस्वजनव्यथाश्रमः ॥ परदेशगमश्च
पांडुतारविपाके मनुजस्य संभवेत ॥ धनवाहनवस्त्रभूसुखमन्नं मधुरं पराक्रमता वि
मुतामनुजस्यजायते शशिपाके बालिमिष्टसगमः ॥ नृपभीर्वधबांधपूर्वकं विकल
त्वंज्वरचौरबैरिनः ॥ भयमस्त्रछशमनुजं तथा कुजपाके मनुजस्य जायते ॥ स्वमतिभ्र
म आर्यता क्षतिर्युवती सौख्यहृति धनक्षय ॥ पृशसश्रुति तापदुन्नति त्तमसः प्रा
प्य दशा भवेत ॥ नृपतित्वमनीच संगति धनियाप्ति धनधीगुणोन्नतिः ॥ विभवोनु
जपुत्रसंगमो गुरुपाके तुरगादिजं सुखं ५ विफलं सफलं मतिस्थितं वधबंधो
रिपुतास्व बंधुभिः श्रमभंगा नयपुंगदोनिलाच्छनिपाके न न वादृता भवेत ॥ मति विन्न
महीजयं सुखं सुकलत्रेषुरति र्यशश्चयं ॥ विविधं सुखभोगसंचयं बुधपाके लभते गुणा
दयं ॥ परदेशगतिं धनक्षयं मनसस्तप्तिमसौख्य संततिः ॥ लभते निधनोपमं भयं शि

रिपुनः पराक्रमबाध्यमानवः ॥ धनसनाशनेहेमलक्ष्मः शत्रूनि याशनेयेगेगृहीतीसुखं । गजवा
जिरथादिवाहनं ॥ ८ ॥ सुखेकेंद्रे शिचलारिचत्वारिगमभिवन ॥ कंठेत्रीणियुगे प्रीतिफलं
शं बालमेघन । ५ सुखेकं स्वाभिनं हंति उद्भसं पूर्वकोणके दक्षिणेकुले हं बिंघात्य श्रियेमेखुरस
संपदः २ उत्तरेपुत्रसौभाग्यं गर्भ गर्भे एणपीडयेत् । त्रिकोणे बसं कोठेगुहेचारोग्यमायुषा
नः २ मासंशुक्रं बुधादिश्चासार्द्धमासंतुमंगलः ॥ त्रयोदशगुरुश्चैव सपादे द्वे दिने शशी ॥ ११
राहुरष्टदशमासांस्त्रिंशन्मासान्शनैश्चरः ॥ राहुवत्केतुरुक्तस्तु राशिभोगाः प्रकीर्तिताः २
राशिप्रवेशेसूर्यादौ मध्येशुक्रे बृहस्पतौ ॥ राहुश्चांद्रः शनिश्चांते सौम्येश्चैव शुभाः स्मृताः ॥ १
सूर्यः पंचादिनं शशि शत्रिघटिका भौमाष्टवै बासरं सप्ताहं बुधशुक्रानुधत्रयं दिनं मासद्वयं वै
गुरुः ॥ षण्मासं रविजस्तथैव सततं स्वर्भानुमासद्वयं केतोश्चैव तथा फलं परिमितं
ज्ञेयं ग्रहाणां फलं ॥ तत्रादौ तनुधनसहजसुहृद सुतरिपव श्च जायामृत्युधर्मकर्मा
यव्ययारव्यानि ॥ द्वादशभावनामि ॥ भाग्यहर्षि ॥ पादैके दृष्टिर्दशमेत्त तीयेद्वि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

२८ ।।५।८।

पादं दृष्टिर्नवपंचमे म त्रिपादं दृष्टिश्चतुरष्टमे पादं पूर्णदृष्टिः सप्तमसप्तके ५ दर्शयेत्कर्मे ६ ११ दशे
पूर्णा दृष्टिर्जीवस्य कोणके बुधे ज्ञेया पूर्णा दृष्टिर्भौमस्य चतुरष्टके ७ अथ सूर्यफलं
स्थाने जन्मनि नाशयेद्दिनकरः कुर्यात् द्वितीयो भयं दुश्चिक्ये श्रियमातनोति हिबुके मा
नक्षयं पश्यति दैन्यं पंचमगः करोति रिपुहा षष्ठोर्थदः सप्तमः पीडामष्टमगः करोति च
पुष्टः कांतिक्षयं धर्मगः ८ कर्मसिद्धिजनकस्तु कर्मगो वित्तलाभकृदथायसंस्थितः व्य
द्रव्यनाशजनितां महापदं यच्छति व्ययकरो दिवाकरः ९ ।। अथ चंद्रफलं जन्मस्थेन श
शांकेन पंचकर्माणि वर्जयेत् यात्रां कुर्याद्विवाहं च क्षौरं च गृहवेशनं १० यादृशेन
शशांकेन ग्रहः संचरते नृणां तादृशं फलमाप्नोति शुभं वा यदि वाशुभं ११ ।। द्विपंचनवमः
शुक्ले श्रेष्ठश्चंद्रो बुधैः स्मृतः अष्टमो द्वादशः कृष्णे चतुर्थः श्रेष्ठ उच्यते १२ शुक्लपक्षे बली
चंद्रः कृष्णे ताराबलीयसी जन्मस्थश्चंद्रः शान्तिहृन्मगः कार्यविनाशं द्वितीयः स्थानं घातः सहज
मुपनेकुक्षिरोगं चतुर्थे कार्यहानिं शांतनभगः हृगो वित्तलाभं च षष्ठे द्यूने द्रव्यं प्रयाति साहि

२८

ग

तं म्लसु संस्थोपमल्लं ·१३ नपभपंक्रूरुनैनयमः शशी दृशमधामगतस्तु महत्सुखं·
यिविधमायगतः क्रूरु तेधनं व्ययगतस्तु रुजं सधनक्षयं ·१४ अथ भौमफलं ·प्रथम
यहतः क्षोधीसुतः करोत्यरिजं भयं · सपयतिधनचिंतास्थाने न नीमगतोर्थदः ।अरिभय
मतः पाताले ऽ श्लोक्षिणोति हि पंचमे रिपुगृहगतः कुर्याद्वित्तं रुजं मदनस्थितः ॥१५॥ जननु
तिनिधनस्थोऽह शत्रुबाधां धरा जो दिशति नवमसंस्थः कायपीडामतीव · शुभनदिदशमस्थो
लाभगोभूरिलाभं व्ययभवनगतोसौ व्याध्यमर्थार्थनाशम् ·१६ अथ बुधफलं · बुधः प्रथम
गोभयं दिशति बंधमर्थं धने धनी रिपुभयान्वितं सहजगः सुतेऽर्थदः ॥ वपुर्बलं च
रुवैत्तनयगो ऽरिगस्थानदः करोति मदनस्थितो बहुविधाशरीरतापदः ·१७ अष्टमे शशिसु
तेधनकार्यधर्मगो [illegible] महतीतनुपीडां · कर्मगः सुखमथायगोतोऽर्थं द्वादशे भवति वित्त
नाशनं ·१८ अथ गुरुफलं · भयं जन्मन्याचार्यो जनयति धनस्थोऽर्थमतुलं न तीयोगक्लेशं
दिशति च चतुर्थो थविलयं ऽ रर्वपुत्रस्थाने रुजमपि च कुर्याद्रिपुगृहे गुरुद्यूने पूजां धन
निचयनाशं च निधने ·१९ धर्मगतो धनवृद्धिं कुरुते विप्रीतिहृतो दशमो ऽ व्यय पूज्यनाशस्था
नस्तु स्मात्

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

२९

नैधनानि[illegible]ददातिसप्ताचे द्वादशगस्तनुमानसपीडां २० अथशुक्रफलं ॥ जन्मन्यरि
क्षयकरो भृगुजोऽर्थदो द्वितीये दुश्चिक्यगः सुखकरो धनदश्चतुर्थे स्यात्पुत्रदस्तनयगो
रिगतोऽरिहा च शोकप्रदोऽस्तमदनगो निधनेऽर्थदाता २१ ॥ जनयति विविधाम्बराप्ति
धर्मे नवशुभकरो दशमस्थितश्च शुक्रो धनमिच्छयकरः सुलाभसंस्थो व्ययभवनगोऽपि ध
नागमं करोति २२ अथशनिफलं वित्तभ्रंशं रुगार्तिं दिनकरतनये जन्मराशिप्रपन्ने चित्त
क्लेशं द्वितीये धनहरणरुजं चित्तलाभं तृतीये बान्धवैर्वैरिवृद्धिं सुतभुवनगतः पुत्रभृत्या
पा र्थनाशः षष्ठस्थानेऽर्थलाभं जनयति मदने दोषसंघातमार्गं २३ शरीरपीडां निधने च
धर्मे धर्मक्षयं कर्मगतो ह्यनिस्यं उपान्त्यगो धर्मवित्तमनर्थमन्त्ये शनिर्द्वादशानीत्यवदत्
वसिष्ठः २४ अथराहुफलं राहुर्जन्मगतो भयं च कलहं सौभाग्यमानक्षयं चित्तक्लेशं
महाभयं न पभयं द्रव्यक्षयं यच्छति संतापं कलहं च वित्तमधिकं शीघ्रं विनाशं खलं पां
केतुस्ते च कमेव राशिषु वदेत्तं शान्ति गर्गादयः २५ इति राहुकेत्वोः फलं ॥ भानुस्ताम्बूलदाना
दपहरति नृणां वैकृतं वासबोत्थं सोमो मिश्रीखण्डदानादवनिवरसुतो भौमजात्पुण्यदानात् ॥

२५

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सौम्यः शास्त्रस्य मंत्राद्रुरुहरभजनाद्दुर्णयः शुभ्रवस्त्रास्नैलस्नानाद्यभाते दिनकर
ननयोत्र स्तनस्नाप रीचः २६ रविर्मेषेतुलेनीचो वृषे चंद्रस्तुवृश्चिके भौमश्च
नक्रेकर्केचास्त्रियांसौम्यो ह्यषेतथा २७ गुरुः कर्केचनक्रेचमीने नेकन्येसितो
हिसः मंदस्तुलायांमेषेकेन्यायां राहुरेवच २८ राहुर्मिथुनचापे चतमवल्केतु
अंफलं प्रोक्तं यहाणांतुच्चवलंनीचवलंचक्रमाद्बुधैः २९ मेषवृद्धे [illegible] न्यमुपेतिगर्वि
तवृषो नानारतिर्मिथुनः शूरः कर्कटकोधृतिवित्तचरे केन्यान मायामिनी सर्त्स
चैवतुले त्यकौमलिननाता पापान्वितं वै धनुमौर्ख्यं मकरे घटे चतुरता मीने लघीराम
तिः ३० इतिराशिफलंलक्षणानि अथ ग्रहदान श्लोकाः ॥ कौसुंभवस्त्रगुडहेम
ताम्रमाणिक्यगोधूमसुवर्णपद्मं सवत्सगोदानमपि प्रणीतं दुष्टायसूर्यायमेसु
रिकाश्च १ घृतकलशंसितवस्त्रंसीतवृषभमौक्तिकं सुवर्णं च रत्नतं [illegible] दद्यात्
चंद्रारिष्टोपशमनाय २ प्रवालगोधूममसूरिकाश्च वृषश्चताम्रः करवीरपुष्पं आरक्त
वस्त्रंगुडहेमताम्रं दुष्टायभौमाय सच्चैदनीयं ३ नीलंवस्त्रं [illegible] दानं बुधायरत्नपाचिहि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

२६

सिकोहेमसपि॰ कास्यं दंतः कुंजरश्चापि मेषो रौप्यं सर्वेपुष्पजात्यादिकं च॰ ४ अश्वः

सुवर्णं शुभपीतवस्त्रं सपीतधान्यं लवणं सपुष्पं॰ सशर्करं तद्‌रजनी हिरण्यं दुःशाय

शांत्यै गुरवे प्रणीतं ५ चित्रवस्त्रमपि दानवार्चिते दुष्टगे मुनिवरैः परिणीतं॰ तंदु

लाघृतं वसुवर्णरूपकं वत्सकं परिमलः शबलागौः॰ ६ नीलकं महिषं वस्त्रं कृष्णं

लोहं सदक्षिणं॰ तैलं मासकुलिथाश्च शनिदुष्टप्रशांतये ७ राहोर्हनिं बुधैर्मेषो गो

मेदो लोहकंबलौ॰ सुवर्णं [illegible] नैरूपं पंचसप्ततिलं ताम्रभाजनं॰ ८ केतोर्वैदूर्यममलं तैलं

मृगमदस्तथा॰ ऊर्णा तिलैश्च संयुक्तं दद्यात्केशापनुत्तये॰ ९ देवब्रा[illegible]णवंदनाद्गुरु

च्यः संपादनाच्च सहसा साधूनामपि भाषणात् श्रुतिवरः श्रेयः कथाकर्षणात् [illegible]होमाद‍ध्वर

दर्शनात् शुचिमनोभावाज्जपाह्वानतो नो कुर्वंति कदाचिदेव पुरुषस्यैवं ग्रहाः पी

डनं॰ १० इति ज्योति॰ गोचरप्रकरणं॰ अथ नामप्रकरणं॰ पुष्यार्के त्रयमैत्रभे तु मृगभे

ज्येष्ठाधनिष्ठोत्तरादित्याश्वेषु च नामकर्म शुभदं योगे प्रशस्ते तिथौ॰ अह्नि द्वादश

२६

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

केतथान्यादिवसे शस्तेन थैकादशे गोसिंहालि घटे पुसूर्यबुधयो जीवे शशांके पि
च॰ १ इति नामकरणं॰ अथ पर्यंकारोहणं॰ शशितुरगधा निष्ठा रेवती पुष्य चित्रा शत
भिषमनुराधा श्रुत्तरात्याति हस्तः बुधगुरुभृगुवारे सौम्यलग्ने र्भकस्या निगदितमत्र
पूर्वं मंचकारोहणं तु॰ २ अथ निष्क्राशनं॰ हस्तः पुष्यपुनर्वसू हरियुगं मैत्रं चय
रोहिणी रेवत्युत्तरफाल्गुनी मृगयुता षाढोत्तरास्वातिभे॰ मासे तु तृतीये चतुर्थे कौश
लिकृ जौ सच्चकौ च रिक्तां तिथिं सिंहादित्रयकुंभराशिसहितं निष्क्राशनं शस्यते॰ १॥
अथ कर्णवेधः॥ रोहिण्युत्तर मूल मैत्र मृगभे विष्णुत्रये चित्रेये रेवत्यां च पुनर्वसू ह
य भृगे कर्णस्य वेधः शुभः मीनस्त्री धनुमन्मथे पुच घटे वर्षे च युग्मे तिथौ सौम्ये चेत्
गुरुगे रवौ च शयनं सत्कार्य मित्युक्तो बुधैः॥१॥ अथान्नप्राशनं॰ पूर्वादि भिरणी भुजंग
वरुणांत्य रक्षा कुजार्की तिथा नंदा पूर्व च सप्तमी मुपितत्यारिक्ता मपि द्वादशीं॰ षष्ठे
मास्यथवान्नभक्षणविधिः स्त्रीणां पुनः पंच से गो कन्या उ मन्मथे घटवलेपसे

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नं

चयोगे शुभे. १ अथ चाऽयने. अथ चूडाकर्म: रेवत्याश्वि करत्रये दितिमृगाज्ये

ष्ठासु विष्णुत्रये पुष्ये घ्रोचोत्तरगैरवीयुतेक वीडुहोपक्षे सिते. गोस्त्रीमृग

धन्वाप कुंभमकरं हित्वाच्यारिक्तां तिथिं षष्ठीपर्वतेथाष्टमीमपि चित्तिनी वाली

चे चूडाशुभा. १ अथ विद्यारंभः रेवत्यां मृगपंचके हरियुगे पूर्वासु हस्तत्रये

मूलेश्विके विजीवभानुपुहरे बोधे धनुर्जीवप्रियः। अवेपंचमके विहाय निश्चि

तौ न भूमिय षष्ठी कुनौ रिक्तां सोम्यादिनं तथैव विबुधैः प्रोक्तो मुहूर्त्तः शुभः। १॥

अथोपनयनं. ऋग्वेदाधिपतिर्जीवो यजुर्वेदाधिपो भृगुः बुधैः सामाधिपो

भौमो बुधोथर्व पतिःस्मृतः। १ वर्णाधिपे बलोपेते उपनीतं क्रियाहिता. सर्वे

षां चगुरोस्सूर्ये चंद्रे च बलशालिनि। २ त्र्याद्याहः पादि चत्वारि समस्याद्दिनत्रयं।

चतुर्थे का कि तीषो। त्रा अथ. येतेगलक्यता: ३ पूर्वाषाढहरित्रये श्विं मृग

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

भे हस्तात्रये रेवती ज्येष्ठापुष्यभगेषु चोत्तरगते भानौ च पक्षे सिते । गोमीनप्र
श्रद्धाधनुर्वनि चरे शुक्रेऽर्कजीवे तिथौ पंचम्यां दशमीत्रये व्रतमिह श्रेष्ठं
द्वितीयाद्वये ॥ नूत्नाश्विच पादि देवं वसुभे पुष्ये तथा चाश्विभे रेवत्यां
मृगरोहिणी दिति कूर मैत्रे तथा वारुणे । चित्रा स्वाति मथोत्तरा भृगुसुते
भौमे तथा चंद्रजे मौंजीबंधं गुरुबुधैः शुभं हि कथितं संस्कारकर्मोत्तमं ॥ इति
ज्योतिषसारे उपनयनं । अथ विवाहप्रकरणं । मूलजाश्वशुरं हंति व्यालजा
कुलटा ॥ गता । विशाखजा देवरघ्नी ज्येष्ठजा ज्येष्ठनाशिका ॥ धर्मो गृहस्थ
पद्धतौ न ॥ परोऽस्ति कश्चि ब्दध स्मात्स्थितं तदृषियोषितिशीलवत्यां । तस्याः
सुकन्यवशतः खलु शीलरक्षिः तस्मात्सवर्णेनाचरेण विलग्नशुद्धिं ॥

२८

मेषोक्षयोर्पिकन्यगा न नकुंभसंस्थे प्रद्योतनेकरतले ग्रहणंप्रशस्तं ॥ गीर्वाणिमं
त्रिणि मृगेंद्रमधिष्ठितेन मासोधिके त्रिदिनसंस्पृशनावमेच ॥ ज्येष्ठादिप्रम
निर्णयस्तु ॥ वृद्धविवाहो नोपौषे न च मधुसंज्ञके विधेयः नैवास्तंगतवति भा
र्गवेच जीवे वृद्धत्वेन स्वश्रुतयो न बालभावे ॥ प्राग्उक्तः शिशुरह स्थितस्तं
सितस्यात्पश्चाद्दृशाह निह पंचादिनानि वृद्धः ॥ प्राक्पक्षमेव गदितो त्र वसिष्ठ
मुख्यैर्जीवस्तु पक्षमपि वृद्धशिशुर्विवर्ज्यः ॥ जन्ममासि न च जन्मभे त
था नैव जन्मदिवसेपि कारयेत् ॥ आद्यगर्भदुहितुः सुतस्य वा ज्येष्ठमासि न
तु जातु मंगलं ॥ वर्णो वैश्यं तारा योनिर्ग्रहगणास्तथा ॥ भकूटं नाडि मे
लीच इत्येताष्टौ वा मैत्रिकाः ॥ ७ ॥ अथ वर्णः मीनालिकर्कटा विप्रान्

२८

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पः सिंहाजधन्विनः कन्यानक्रवृषा वैश्याः शूद्रा युग्मतुलाघटाः ८ यस्मा
द्वर्णाधिका कन्या भर्त्ता तस्य न जीवति । यदि जीवति भर्त्ता तु ज्येष्ठपुत्रोपि नश्यति ९
अथ वश्यं । द्वंद्वचापघटकन्यकातुला मानवा अजवृषौ चतुष्पदः कर्कमीननक्र
राजलोद्भवाः केसरी वनचरो लिकीटकाः १० हित्वा सिंहं मानुषाणां विधेया
भक्ष्यास्तेषां तोयजा नाहरेत्तु । पश्चात्त्वज्ञा दृश्चिकं चैवमन्यद्वश्याद्वश्यं विद्धि लो
कप्रसिद्धं ११ अथ ताराः जन्मभाद्गणयेद्धीदिनर्क्षं यावदेव तु । नवभिस्तु हरेद्भागं
शेषास्ताराविनिर्दिशेत् । १२ त्रिसप्तपंचमा तारा दुष्टा जन्माष्टमा मध्यमाः षट्चतुर्थनवमा
श्रेष्ठास्ताराः प्रोक्ताः शुभावहाः १३ योनिः अश्वो गजः छागसर्पः सर्पः श्वानविडालकः
मेषो विडालकश्चैव मूषको मूषकश्च गौः १४ महिषश्च ततो व्याघ्रो महिषो व्याघ्र
कं क्रमात् । मृगो मृगस्ततः श्वा च कपिर्नकुलकद्वयं च । १५ नकुलो वानरः सिंहो तुरगो
मृगराट् पशुः आधोरणक्रमेणैव अश्विन्यादि भयोनयः ॥१६ गोव्याघ्रं गजसिंहं

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथ माहिषमध्येणं चवक्रूरकं वैरं वाहनं रमेषयोश्च सुमहत्तदृद्वाजो दुरं । लोका
नां व्यवहारतोन्तदपि च ज्ञात्वा प्रयत्नाद्दिदं पत्योरपभस्ययोरपि सदायजेच्छुभस्या
र्थिभिः ॥१७॥ अथ ग्रहमैत्री । मेषवृश्चिकयोर्भौमः शुक्रो वृषतुलाधिपो । कन्या
मिथुनयोः सौम्यो गुरुस्तु धनुमीनयोः ॥१८॥ शनिर्नक्रस्य कुंभस्य कर्कस्येव तु चंद्रमाः ॥
सिंहस्याधिपतिः सूर्यो गिणकैः कथितः क्रमात् ॥१९॥ अर्के मंदसमं वैरं कुजे मंदस्तथैव च
गुरुशुक्रसमं वैरं वैरं च बुधसोमयोः ॥२०॥ शत्रू मंदसितौ समश्च शशिजो मित्राणि शे
षा रवेस्तीक्ष्णांशुर्हिमरश्मिजश्च सुहृदौ शेषाः समाः शीतगोः जीवेंदुष्णकराः कुज
स्य सुहृदो ज्ञोरिः सिताकीं समौ मित्रे सूर्यसितौ बुधस्य हिमगुः शत्रुः समाश्चापरे
सूरेः सौम्यसितावरी रविसुतो मध्योऽपरे त्वन्यथा सौम्यार्कौ सुहृदौ समौ कुजगुरू
शुक्रस्य शेषावरी । शुक्रज्ञौ सुहृदौ समः सुरगुरुः सौम्यस्तथान्ये रयो ये प्रोक्ताः सुह
दस्त्रिकोणभवनात्तेमी मया कीर्तिताः ॥२२॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१६

॥ अथ गणाः ॥ अनुराधा मृगो मूलस्तु श्रवणो दितिपुष्यकः स्वाती हस्तो रेवती च नक्षत्र
देवगणाः स्मृताः २२ पूर्वात्रयं रोहिणी च उत्तरात्रयमेव च आर्द्रा तु भरणी चैव
नवैते मानुषा गणाः २३ आश्लेषा शतभिष मूलं विशाखा कृत्तिका मघा चित्रा
ज्येष्ठा धनिष्ठा च नवैते राक्षसा गणाः २४ देवरामं स्वदेवे देवराक्षसमध्यमा देव
राक्षसमध्यमा रामाममदे तिगणत्रयं २५ स्वगणे चोत्तमा प्रीति मध्यमा नरदेवयोः ॥
कलहो देवदैत्यानां मृत्युर्मानिषराक्षसोः २६ अथ भकूटं मीनालिभ्यां सुतो कूर
कुंभो मिथुन सयुते मकरे कन्यका युक्तो न कुर्यान्नवपंचमं २७ अथ षष्टाष्टकं
मेषकन्यकयो रेव तुलामीनकयोस्तथा युग्माश्मोस्तु धपैद्रीयोस्तु वैन
कसिंहयोः २८ कुंभकर्कटयोश्चैव वृषकोदंडयोस्तथा अथ प्रीतिषडाष्टकं
सिंहो मीनसुतश्चैव तुलावृषसुतस्तथा धनुः कर्कसुतश्चैव कुंभः कन्यका

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

३०

शुभः ३० नक्रस्य मिथुने प्रीतिः रजाल्यो प्रीतिरुत्तमा। इदं षडाष्टकं प्रीतौ विज्ञेयं वि
बुधैः शुभं ३१ चतुर्थं दशमश्चैव तृतीयैकादशः शुभा उभयोः सप्तमं साम्यमेकं सं
शुभमुच्यते ३२ मेषस्त्रयो वृषमिथुनौ कर्कहरिस्तुलाकन्ये। अलिधनुषी मकरकुंभो
एते प्रीते द्विर्द्वादश ३३ षष्ठाष्टके ऽपमृत्युः पंचमे नवमे नैःपत्यता ज्ञेया। द्विर्द्वाद
शे धि धनताशे षे षुमध्यमता ज्ञेया। ३४ इति नक्षत्र। कृत्तिका रोहिणी स्वाती मघा
श्लेषा च रेवती। श्रवणश्चोत्तराषाढा विशाखा चैव नाडिका ३५ पूर्वफाल्गुनिका
चित्रा धनिष्ठा भरणी मृगः पूर्वाषाढानुराधा च तिष्यो हिर्बुध्न्य मेव च ३६ पूर्वभा
द्रपदा मूलं ज्येष्ठा हस्तः पुनर्वसुः अश्विन्यार्द्रा शतभिषा चोत्तराच अंत्यनाडिका ३७
पूर्वा नाडी चहाम्तु मध्य नाडी तु मध्यमा। अंत्यनाडी न कर्तव्या नाडीका नामिदं
फलं ३८ एकोनैराशिदृष्ट्या तु वर्णादीनामुराहता। मैत्री सर्वेषु कार्येषु विवा
हादौ बुधैः शुभा॥ इति नाडीमैत्री। अ वर्गो गरुडो ज्ञेयो बिडालस्य कवर्गकः

३०

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

न

सिंहस्य च च वर्गस्तु ट वर्गस्तु शुनः स्मृतः सर्पाख्यस्य त वर्गो पि य वर्गो मूषकस्य च

गजस्य च प वर्गो पि स वर्गो मृगकस्य च ७१ वैरं च मूषको तो यं वैरं व्याघ्र मृगयोस्तथा

वैरं गरुड सर्पस्य वैरं च मृगसिंहयोः ७२ शुक्र ज्ञ जीव शशि भूतनयस्य भागाः ५ शैलेषु

५८ पंच ५ पि शिखाः समराशिमध्ये त्रिंशांशको विषमभो विपरीतमस्य ३ कोण

कोः प्रथमपंचनवाधिपानां ७३ स्याद्द्वादशांश इह राशितए वगोहं होरा धद कु नव

मांशकस्तु भागाः त्रिंशांशकश्च षड्मे कथिताः सुवर्गाः सौम्यैः शुभं भवति चाशु

भमेव पापैः ७४ कुलिकं क्रांतिसाम्यं च मृतो विषाष्टसः राशी पंचगो रवौ जो लाज्ञं

मन्यदोषः शुभावहः ७५ ऊर्ध्व रेखात्रयं चैव तिर्यग्रेखात्रयं तथा क्रांतिसाम्यं बु

धैर्ज्ञेयं मत्स्ये मीनं तु मेषे न पेतः ७६ कुंभे धनुः कर्कि रकौ च युक्ते कन्या च मीने वृषभ

के युक्ते । हरिश्च मेषे च घटे तुलाख्ये क्रांतेश्च साम्यं शशि सूर्ययोगे ७७ ॥

गततिथि युमल गनंद हत शेषकं नयसु ८ यम २ युग ४ अद्भुदं सो विसंख्याक्रमेण

61

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

३१ रोगान्तकस्य पयोरन्ध्रस्तु हि पंचकं स्याद्धुतग्रहन्दपनाग्नौ दाह केवर्जनीयं ॥३५॥
रवौ रोगं धुजे वह्निः सोमे राज्ञस्तु पंचकं बुधे चौरं शनौ मृत्युः पंचकानि तु वर्जयेत्
रोगं चौरं स्मृजे प्रात्यौ दिवा राजाग्नि पंचकं उभयोः संध्ययोर्मृत्युरन्यकाले न नीदितं
मीने मेषे चतुर्नाड्याः सा द्विश्च वृषकुंभयोः मकरे मिथुने पंच शेषाः लग्नाः प्र
कीर्तिताः १० मीने मेषे दलान्यष्टौ नवकं वृषकुंभयोः मकरे मिथुने दिक्तुरोपषेकादृशा
यतु ५१ अपनाग्निकथा स्वरताम ३ हता गगनानल बाण शशांक १५३० युताः परि
भाजितशून्यरसैर्यदि का क्रूर कादि निशामकरादि दिनं पर वाहम भानगयु
तारहिताच मेषान् षट् स्थित्वं पुनाभि युतगबाणाशशाब्धिरामैः स्यात्प्रजको दि
नदल स्वबनगाहतस्य पूर्वे गतास्युरपरे दिनशेषनाड्यः ॥५२॥ इति दिनमानं ॥७
चान्मवेशे शोधः सुस्थैर्ग्रहैः शिवत्यारिचत्वारि गर्भमेव च केंद्रेभ्योनिगुरोर्भाणी कलशं वास्तुमेव
च ० मुखेन ममास्वामिनी हंति ३ इलसंपूर्वको एके दक्षिणेक क्रमं विघातात्श्विमेतुरथ संपदः ॥२५॥
गृहप्रवेशे लेख्यामि दम श्लोक दृष्टं ॥ जाप्यः ३१

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सूर्यभान्मध्यनक्षत्रं सप्तसंख्याविशोधितं । यिंशतिघ्नं नवभुक्तं गतराशिस्फुटानवे
त् । इति राशिमानं । यस्य सूर्यस्य बलं कन्यायास्तु गुरोर्बलं । द्वयोश्च द्वबलं ज्ञेयं विवा
हे नान्यथा बलं । ५४ आयषष्ठेन खलधनायगताश्च सौम्याः शस्ताः षडायसहजाष्ट
मगाश्च पापाः पाणिग्रहे निखिलखलाभधने कुर्वीन्दः षष्ठस्तृतीयभृगुजोन शुभोऽष्टमो
ऽरिः ५५ पूर्वात्रयुत्तररोहिणीमृगमघामूलानुराधाकरस्वातीभिः समदतुलामिथुनगो
कन्ये विवाहः शुभः मासाः फाल्गुनमाघमार्गशुचयश्चोर्जस्तथा माधवः शस्ताः सौ
म्यादिनं तथैव तिथयो रिक्ताकुहूवर्जिताः ॥ ५६ प्राजापत्यस्तथा ब्राह्म्यो दैवार्षसंज्ञाः काले
स्मिन्के ये च कार्यो विवाहोः ॥ गान्धर्वश्चैव आसुरो राक्षसश्च पैशाचो वा सर्वकालविधे
यः ॥ ५७ शास्त्रस्वरूपं बहुधा प्रबुध्या वदंति यच्चानुमितं हितं न । हे शंगतोद्योकवि
लोकनानां निमील्य नेत्रं निवसेन्मनीषी । ५८ इति ज्योतिः ० गर्भाधानादि । पुवादशान्तं पं ०
अथ वास्तुप्रकरणं । दीर्घत्वेन पृथुत्वेन गुणापदस्थभिर्भजेत् । पिण्डमङ्गोऽलिहतस्य ध्वजा

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

३२ दिश्यायउच्यते॰ धध्वजोधूम्रोथसिंहोश्वा वृषः खरगजस्तथा॰ ध्वांक्षश्चैव क्रमेणैव
क्षेत्रपालयथाक्रमं॰ २ आलेपस्यध्वजो ज्ञेयः सिंहोवैक्षात्रियस्यच॰ वृषभश्चैव वैश्यस्य
स्यसर्ववर्णे गजस्मृतः॰ ३ ध्वजेकृतार्थो मरणं च धूम्रे सिंहे जयश्चाथ शुनिप्रकोपं॰
वृषेचराज्यं सुखरे च दुःखं ध्वांक्षेमृतिश्चैव गजेसुखंस्यात्॰ ४ शोकोधान्यंमतिपशु
हतिर्द्रव्यवृद्धिर्विनाशोयुद्धं भृत्युर्हानिरर्थधनंश्रीश्चवह्नेर्भयं च॰ ५ लक्ष्मीप्राप्तिर्भवंति
भवनारंभकर्तुः क्रमेणचैत्रादिषु नि मिकादितं बालुशास्त्रोपदिष्टं॰ ६ कर्किनक्रहरिकुंभ
गतेर्के पूर्वपश्चिममुखानिगृहाणि॰ तौलिमेषवृषवृश्चिकजाते दक्षिणोत्तरमुखा
निचकुर्यात्॰ ७ अन्यथायदिकरोति दुर्मतिर्व्याधिशोकधनहानिमश्नुते॰ मीनचापमिथु
गे नेंगमनृते नो कारयेत् गृहं भास्करे॰ ८ राशिपरत्वेन॰ मेषसिंहधनेरवौ पूर्वमुखगृहं
शुभं॰ कन्यानक्रवृषेरवौ कर्तव्यं दक्षिणामुखं॰ ९ तुलामिथुनकुंभेषु पश्चिमाभिमुखं
गृहं॰ कर्कवृश्चिकमीनेषु कर्तव्यं तूत्तरामुखं॰ १० वज्रव्याघातशूलाश्च व्यतीपातश्च गंडकः
मेवउ

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

चित्स्वंच: पश्चिमौ वर्ज्यौ विशेषौ मंगलभास्करौ · ११ उत्तरामृगरोहिण्य पुष्यमैत्रकरत्रये · धनि
ष्ठाहितमे पौष्णे गृहारंभः प्रशस्यते · १२ आरंभे हयमं चक्रं स्तंभे तु मंगु कूर्मकं · प्रवेशे कल
शं चक्रं वास्तु चक्रं बुधैः शुभं · १३ त्रिवेदपंचाभ्रि वेदाभ्रि द्वित्रिनेत्रकं ततः शशी · कुर्याल्लक्ष्मी
समुद्वासं स्थैर्यं लक्ष्मी दरिद्रता · १४ धनं हानिः क्रमान्मत्र गृहारंभे हयचक्रकं · तिथिस्तु पंचयु
पिता ह्लितिका दृष्टि संयुता · १५ तथा द्वादशभिश्चैव नवभागेन भाजितं · जले वेदश्च भूमि · १६
श्चैव देवं १ स्थले पंचद्वयं वसू · १७ त्रिषट् नव च आकाशे त्रिविधं कूर्मलक्षणं · जले लाभस्त
था शोको स्थले हानिस्तथैव च · १८ आकाशे मरणं शोकं इदं कूर्मस्य लक्षणं · १९ भूवेद
पंचकं २० त्रिनेत्रीन प्रवेशे कलशे क्रमात् · मतिर्गति धनं श्वासे स्याद्धैर्यं शुक्रस्थिरतालस्यं २१
इति ज्योतिर्वास्तु प्रकरणं · अथ गृहप्रवेशः · अथ प्रवेशो नवमंदिरस्य यात्रानिवृत्तावथ
भूपतीनां · सौम्यायने पूर्वदिने विधेयं वास्त्वर्चनं भूतबलिं च सम्यक् · १ चित्रानुराधा मृग
रोहिणी पुष्य स्वाती धनिष्ठा श्रवणं च मूलं · नारेषु सूर्ये क्षितिजे च रिक्ता तिथौ प्रशस्तो भव
नप्रवेशः २ त्रिकोण ५।९।१ केंद्रगो १।४।७।१० स्त्रि षष्ठ लाभ ३।६।११ संस्थितैः । असद्ग्रहै

६३ ६८

स्थिरोदये गृहं विशेद् दुर्भे विधौ॥ ३ रिक्तातिथिर्भूसुतभानुवारो नेष्टाश्च योगा अपि परिवर्जनीयाः॥
मेषः कुम्भोरोम कर्कटस्तुलाश्च त्याज्यः प्रवेशे गृहितयानहंस्य ४ शुभेति गृहप्रवेशप्रकरणं॥ अथ कूपचि-
खाते आरम्भगो नैरांतिके चु गेराधा अनुराधा मघा रेवती हस्त नक्षत्र विष्णुभं कूपविधौ श्रेष्ठा वापी विधौ॥
गोऽ कन्याः कर्क मकर तथाश्च शुभप्रद्या वारा कुजार्क तिरे षष्ठी द्वादशी रिक्ता पर्वयुत तथा वर्ज्यं तिथीया-
दूर्यं १ अथारामप्रतिष्ठा॥ गौ सिंहाऽलि घटे युगे तरगते भानौ बुधादित्रये चंद्रे केन्द्रशुभा बुधे-
रभिहता रामप्रतिष्ठा क्रिया॥ आश्लेषा भरणी द्वयं शततिमिष कूप क्षा विशाख वाकु हरिकां पद्य-
तिमष्टमी परिहरेत् षष्ठी न पिद्वादशीः ॥१॥ अथ यात्राप्रकरणं॥ एक याने पुरे धापि दुर्भिक्षे
राज्य विप्लवे॥ विवाहे तीर्थयात्रायां प्रतिशुक्रो न विद्यते॥ चोव्यादि यन्त्रिपादांतं यावतीक-
तिथीप्रमाः तावच्छुक्रोऽ भवेदंधः सन्मुखं गमनं शुभं॥ २ ममशरा भुज वासर वाजिने दिशि
२५२ द्विलम ७२ सिता स्तनयंत्रथा॥ गमन बाणयमादिशि पश्चिमे २५० नवादिना स्तमनं
शुभगोऽ बुधैः ३ वापीकूपतडागयज्ञगमनक्षौरप्रतिष्ठाव्रतं विद्यामंदिरकर्णवेधनम-
हादानं गुरोः सेवनं॥ तीर्थस्नानविवाह काम्यहवनं मंत्रोपदेशं शुभं दूरेणो वजिजीविषुः
परिहरेद् अस्तंगुरौ भार्गवे॥ ॥४॥

३३

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

दृक्षिणे दुः स्वदः शुक्रो सन्मुखे हंति मीगलं । वामे पृष्ठे शुभो नित्यं शोधयेद् लग्नः शुभं । ५ इति
यात्राप्रकरणे शुक्रोदयास्तनिर्णयः ॥ प्रयाणकाले मुहूर्ते च कृषि वाणिज्य सीमंतिहे । वादे चैव
गृहारंभे वर्जये द्घातचंद्रमाः ॥ १ प्रयाणे वर्जयेत् घातवासरः । वर्जयेत् घातमासानि घाततिथि
थयश्च । मेषे रवि मघा प्रोक्ता षष्ठी प्रथमचंद्रमाः ॥ २ वृषभे पंचमस्तस्य चतुर्थी शनि रेव च । ३ मि
थुने नवमं स्वाती अष्टमी चंद्रवासरः । कर्के द्विरनुराधा च बुधः षष्ठी विवर्जयेत् । ४ सिंहे षष्ठश्च
दृमाच दशमी शनि मूल कर्के । कन्यायां दशमश्चंद्रे श्रवणः शनि रष्टमी । ५ तुलेगुरु द्वादशी स्यात्
शततारकी चंद्रमाः ॥ वृश्चिके रेवती सप्तदशमी भार्गवस्तथा । ६ धने चतुर्थो भरणी द्विती
या भार्गवस्तथा । मकरे रोहिणी च द्वादशी भौमवासरः । ९ कुंभे एकादशश्चार्द्रा च
श्रीगुरुवासरः ॥ मीने च द्वादशः सार्पे द्वितीया भार्गवस्तथा । ७ नंदायां मंजिहे च तुलाम
करयोस्तथा । भद्रायां मीन धनुषो कालसिंहे तिलं वृषः । ८ जयायां स्त्री मिथुनयोरिका
मेषककर्ययोः पूर्णायां कुंभवृषयोर्मनुष्य मरणं ध्रुवं । १ मेषे चैव द्वयोश्चैव मिथुने च
दृतीयकः दशांककर्के रवौ सिंहे कन्ये अंकः प्रकीर्तितः ॥ १० षट् तुले वृश्चिके रवेंदु ७

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

३५

धनेरुद्रास्तथैवच ॥ मकरे ऋषभः प्रोक्तो कुंभे बालउद्धहः ॥ ९ ॥ मीने अधिकलश्चंद्रः
शौनकश्चेदमब्रवीत् ॥ नंदा भद्रा जया रिक्ता पूर्णाश्च तिथयः क्रमात् ॥ १० ॥ नामतुंग
फलाः सर्वाः तुल्याः सर्वेषु कर्मसु ॥ ११ ॥ हस्तेंदुमित्रश्रवणाश्विनितिष्याः पौष्णं धनिष्ठा
श्च पुनर्वसुश्च ॥ प्रोक्ता दिग्धिष्ण्यपातिनवप्रयाणोत्तमास्त्रिपंचादिमसप्तमेतारा ॥ ता
शृंगिनिपूर्वा मघा ज्येष्ठा भरणी जन्मकृत्तिका ॥ स्वाति सर्पविशाखा च प्रस्थानेम
रणं ध्रुवं ॥ १२ ॥ कृत्तिकाएकविंशत्या भरण्यां सप्तनाडिकाः ॥ एकादश मघायांच
मि पूर्वाणां तु षोडश ॥ १३ ॥ आद्यास्तु घटिकास्त्याज्याः शेषा योगे गमनं शुभं ॥ ध्रुवरोहिणी
उत्तराश्चित्रा मूलमार्द्रा तथैव च ॥ प्रोक्तोत्तराभाद्रविश्वे प्रस्थाने मध्यमस्मृताः ॥ १४ ॥
अर्के कुशमनर्थे कं च गमनं सोमे मे चबंधुप्रियं चांगारे नृल तस्कर ज्वरभयं प्रा
प्नोति चार्थं बुधे ॥ क्षेमारोग्य सुखं करोति च गुरुः भूमि शुक्रे शुभो मंदे बंधन हानि
निरोगमरणान्युक्तानि गर्गादिभिः ॥ १५ ॥ द्विविदिके शूलः ॥ मूल श्रवणा शुक्रे षु प्रतिपत्

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

न कुर्मात्शुभ॰ शनौ सोमे बुधे चैव पूर्वस्यां गमनं सजेत॰ १८ पूर्वाभाद्रपदा श्लेषा पंच
मीतिथयोदशी॰ गुरुधनिष्ठा हस्ते च याम्ये सप्तमि वर्जयेत॰ १९ शय्यावितानप्रेताग्नि
क्रियाकाष्ठ तृणार्जनं याम्यादिग्गमनं कुर्यान्न चंद्रे कुंभमीनगे॰ २० रोहण्यां च त
था पुष्ये षष्ठ्यां चैव चतुर्दशी॰ भौमार्कस्च गुवारे च न गछेत् पश्चिमां दिशं॰ २१ करे चो
त्तरफाल्गुन्यां द्वितीया दशमी तथा॰ बुधे रवौ भौमवारे न गछेदुत्तरां दिशं॰ २२ ईशा
न्यां रवौ शनौ शुक्रे आग्नेय्यां गुरुसोमयोः वायव्यां भूमिपुत्रे तु नैर्ऋत्यां शुक्रसूर्य
योः २३ सूर्यवारे घृतं पीत्वा सोमवारे पयस्तथा॰ गुडमंगारके वारे बुधवारे तिलानपि॰
गुरुवारे दधि शेयं शुक्रवारे यवानपि॰ माषान् भुक्त्वा शनैर्वारे शूलदोषापशांतये २४
उवाचशस्पते गर्गः शकुनं च बृहस्पतिः अंगिरा मनउत्ताहो विप्रवाक्यो जनार्दनः २५
पूर्वाह्णे योनतारं गछे त्याज्यां मध्याह्नके तथा॰ ३ दक्षिणे अपराह्णे तु पश्चिमे अर्धरात्र
के॰ २७ मेषे च सिंहे धन पूर्वभागे वृषे च कन्या मकरे च याम्ये॰ तुले च कुंभे मिथुने प

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

गणा २

३९ प्रतीच्यां कौलिनी नैर्ऋते दिशि चोत्तरस्यां २८ सन्मुखे अर्थलाभाय दक्षिणे
सुखसंपदः पृष्ठतः प्राणनाशाय वामे चंद्र धनक्षयः २९ करण भद्रोषु वारसंक्रां
तिदोषं कुतिथि कुलिक दोषं यामयामार्द्धदोषं कुजशनिरविदोषं राहुकेत्वादिदोषं
हरति सकलदोषं चंद्रमा सन्मुखस्थः ३० इति वारकालः ॥ अर्कोत्तरे वायुदिशा
च सोमे भौमे प्रतीच्यां बुधनैर्ऋत्य याम्ये गुरौ वह्निदिशा च शुक्रे मंदे च पूर्वे प्रवदंति कालः
रविदिन गुरुपूर्वे सोमशुक्रे च याम्ये वरुणदिशि भौमे चोत्तरे सौरिसौम्ये प्रतिदिनमि
ति मत्वा कालराहुर्दिशानां सकलगमनकार्ये वामपृष्ठे च सिद्धिः ३२ अथ योगिनी ॥
प्रतिपन्नवमी पूर्वे द्वितीया दशमी चोत्तरे तृतीया चैकादशी वह्नौ चतुर्द्वादशी नैर्ऋते ३३ पंचत्र
योदशी याम्ये षष्ठी भूते च पश्चिमे सप्तमी पूर्णिमा वायव्ये अमावास्याष्टमी शिवे ३४ ॥
पृष्ठे च शुभदा प्रोक्ता वामे चैव विशेषतः इंद्रे वायो मने रुद्रो तो येनेदिशि रक्षसोः ३५
यामार्द्धं भुक्तिता राहु भ्रमित्येवा दिगष्टके न तिथिर्न च नक्षत्रं न योगो न च चंद्रमा ॥३६॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सिद्ध्यंति सर्वकार्याणि यात्रायां दक्षिणे रविः आत्मनाजन्मनक्षत्रं दिननक्षत्र
मेव च ३७ एकैकं त्यो हरेद्भागं नंदशेषं च वाहनं रासभोश्वो गजो मेषो जंबूकः
सिंहसंज्ञकः ३८ काकश्चैव मयूरश्च हंसश्चेत्येव वाहनं रासभो ह्यर्थनाशाय धन
लाभश्च वाजिना ३९ लक्ष्मीप्राप्तिर्गजारूढे च मेषे च मरणं ध्रुवं जंबूकः स्वप्नका
भाय सर्वसिद्धिश्च सिंहगा ४० काके च निष्फलं कार्यं मयूरस्त्वर्थवाहनं हंसे तु स
र्वसिद्धिः स्याद्वाहनानां फलं स्मृतं ४१ इति वाहनं तिथयः पक्षगुणिताः स्वर्णभि
र्भाजिता स्वराः वारास्तु वह्निगुणिताः वसुभिश्चैव भाजिताः ४२ चतुर्गु
ण्यानि भान्यंगभाजितानि यथाक्रमं पीडास्यात्प्रथमे शल्ये मध्यशल्ये म
हद्भयं ४३ अंत्यशल्ये तु मरणं चक्रे तु विजयो भवेत् इति चक्रं ॥ सू
र्यादिग्रहणप्रभृति नीढं संस्प्राप्तिर्गमनाहरेत् त्रिषट्कन्यामेषे च वेदशल्यम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

हडाडकं ७८ प्रथमं पंच चत्वारि आडको नास्ति निश्चितं· आडके नाडनं
प्रोनके भ्रमणे कार्यनाशनं· ७५ सूर्यभाद्गण्यते चांद्रं पक्षाद्गतितिथि चारयुक्
नवभिर्लहरे द्भागं सप्तशेषं महेश्वरं ७६ सूर्यभाद्गण्यते चांद्रं त्रिगुणं तिथिमि
श्रितं· नवभिर्लहरे द्भागं त्रिशेषं चघबोडकं· ७७ युद्धे ॥ कालं पलं घातक
लो हपात वज्रानलाः खड्ग कचोलकांति कः॥ नखा २० श्चतुर्विंशति २४ षट्द
नयाद्रक ९ रुद्रा ११ धृति १८ र्वेद ४ गुणाः ३ क्रमेण ॥ ७८ तिथ्यायुतं वैव
सुभाजितं च शेषाश्च्यका क्रमुनमो वदंति· कालं चपच्छेपल सन्नुखच घा
तं च लोहं वडवां चपष्ठे· खड्गं च भाग्ने कचचं वामे कांतिश्चयो ज्पादिशिद्द
क्षितास्यां ॥ ७९ ॥ अथ स्वरशकुनः पत्रांतरे ऽस्ति सलहेयः ॥ ८०

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥श्रीः॥ अथ स्वरशकुनः॥ गुरोशनोश्च बोभौमेशुभो वै दक्षिणस्वरः॥ अन्य

वारेषु वामस्तु स्वरश्चैव शुभः स्मृतः॥१॥ निर्गमे वामतः श्रेष्ठः प्रवेशो दक्षि

णः शुभः॥ यः स्वरः सैव पादोऽग्रे योगिनामतमीदृशः॥२॥ छायासूर्यः॥५

अष्टौ पादा बुधे स्युः नव धरणिसुते सप्त जीवे पदानि ज्ञेयं चैकादश ार्के

शनिशशिभृगुषु प्रोक्तमर्धं च नुष्कम्॥ तस्मिन्काले मुहूर्ते सकलगुणयुते का

र्यसिद्धिः शुभोक्ता नास्मिन्पंचांगशुद्धिर्न रविकुशशिबलं भाषितं गर्गमुख्यैः॥१

चन्द्रराशिभ्यः षष्ठी चतुर्विंशति षोडश अर्करुद्रदशानंद वसवो मासतो रसः २

बाणावेदस्तथा त्रीणि नेत्रमिंदुस्तथैव च क्रमेण घटिकापादा विज्ञेया दिवसस्य

हि॥३॥

73

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१३७

अथ पंथाचक्रप्रश्नः ॥ धर्ममार्गगते सूर्ये अर्थांशे चंद्रमा यदि ॥ तदा शत्रुभयं तस्य तेषां तु विबुधैः शुभः ॥ १ ॥ धर्ममार्गगते सूर्ये चंद्रे तत्रैव संस्थिते ॥ संहारश्च भवेत्तस्य भंगो हानिः प्रजायते ॥ २ ॥ धर्ममार्गगते सूर्ये कामांशे चंद्रमा यदि ॥ विग्रहं दारुणं चैव चोराकुलसमुद्भवं ॥ ३ ॥ धर्ममार्गगते सूर्ये चंद्रे मोक्षगते यदि ॥ महालाभो भवेत्तस्य विज्ञेयो नात्र संशयः ॥ ४ ॥ अर्थमार्गगते सूर्ये चंद्रे धर्मस्थिते यदि ॥ गजलाभो भवेत्तस्य तत्र स्त्रीः सर्वतोमुखी ॥ ५ ॥ अर्थमार्गगते सूर्ये चंद्रे तत्रैव संस्थिते ॥ प्रथमं जायते कार्यं तत्र भंगो भविष्यति ॥ ६ ॥ अर्थमार्गगते सूर्ये चंद्रे कामांशसंस्थिते ॥ सर्वसिद्धिर्भवेत्तस्य

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

जानीयान्नात्रसंशयः ॥ ७ ॥ अथ मार्गगते सूर्ये चंद्रे मोक्षस्थिते यदि ॥ भूमिला
भो भवेत्तस्य हर्षयुक्तः सुखी भवेत् ॥ ८ ॥ काममार्गगते सूर्ये चंद्रे धर्मे च संस्थिते ॥
गजा अश्वाश्च लभ्यंते राजसन्मानसंभवः ॥ ९ ॥ काममार्गगते सूर्ये चंद्रे तत्रैव
संस्थिते ॥ सकलं जायते तस्य विघ्नभंगो विनिर्दिशेत् ॥ १० ॥ काममार्गगते सूर्ये
चंद्रे अर्थे च संस्थिते ॥ विग्रहं दारुणं चैव कार्यनाशं विनिर्दिशेत् ॥ ११ ॥ काम
मार्गगते सूर्ये चंद्रे मोक्षगतेपि वा ॥ रत्नलाभो भवेत्तस्य स्वर्णलाभो विनिर्दिशेत् ॥ १२ ॥
मोक्षमार्गगते सूर्ये चंद्रे धर्मस्थिते यदि ॥ महल्लाभो भवेत्तस्य सर्वकार्यं प्रसि
ध्यति ॥ १३ ॥ मोक्षमार्गगते सूर्ये अर्थांशे चंद्रमा यदि ॥ निष्फलं तस्य कार्यं मनो

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

धर्म	अर्थ	काम	मोक्ष
अश्वि	भरणी	कृत्ति	रोहिणी
पुष्य	पुनर्व	आर्द्रा	मृग
आश्ले	मघा	पूर्वा	उत्तरा
विशा.	स्वाती	चित्रा	हस्त
अनुराधा	ज्येष्ठा	मूळ	पूर्वाषा.
धनिष्ठा	श्रवण	अभिजित्	उत्तराषा
शततार का	पूर्वाभाद्रपदा	उत्तरा भाद्र.	रेवती

-रराजारिपुर्भयं. १८ ॥ मोक्षमार्गगतेसूर्ये चंद्रे कामास्थितेयदि. सर्वसिद्धिमवाप्नोति कार्ये च जयमेव च. १९ ॥ मोक्षमार्गगतेसूर्ये चंद्रे तत्रैवसंस्थिते. निग्रहं दारुणं चैव विघ्नं तत्र भविष्यति. २० ॥ यात्रायुद्धे विवाहे च प्रवेशेनगरेषु च. व्यापारेषु च सर्वेषु पंथाराहुः प्रशस्यते. २१ ॥ इति ज्योतिषसारे यात्राप्रकरणे पंथाराहुः प्रश्नः समाप्तः अथ लग्नमुहूर्तः ॥ लग्ने कार्मुकमेषनौ लिगमने कार्यं विलंबो न रणां पंचलं मकरे तथैव च घटे तत्व (?) फलं वृश्चिके. सिंहे कर्कटके वृषे परिगतः सर्वार्थ सिद्धिं लभेत् कन्यामीनगतस्तथैव मिथुने सौख्यं शुभानंतरं. १॥

॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथयात्राप्रकरणे लग्नशुद्धिर्माहत्वकृर्णा ... मस्तं चाष्टमं सात्यं लग्नं द्वादश
मेव च ग्रहाणां च वक्रवीक्ष्य गच्छेत् ॥ दिग्विजयं न्तपः ॥ स्थाने यद्यास्तु गुरुशु
क्रसौम्याः सिध्यंति कार्याणि च पंचमे ३ हि राज्यस्य द्वादशे व दशकानां
मासस्य मध्ये ग्रहभावयुक्त ॥ जीवो बुधो वायु में नंदनो वा स्थाने ॥ तीये
गमनस्य काले ॥ सर्वस्व लाभं च तुरंगलाभं स्थाने द्वितीयं गमनस्य काले ॥
मासस्य मध्ये च चतुर्दशे ॥ हि ॥ क्रूरस्य धनस्य ॥ रविराहुभौमाः शनिश्च
केतुस्त्रिभिरेव मासैः विनस्य नाशं च ददाति सत्यं सत्यं हि वाक्यं मुनयो वद
न्ति ॥ स्थाने तृतीये गुरुभार्गवौ च सोमस्य सूनुश्च निशापतिश्च ॥ क

77

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

करोति कार्यं सफलं च सर्वं पिसद्वयेनापि दिनत्रयेण ॥ क्रूराश्च यत्र तु येगमिनं नकु भानि

नरस्ये[illegible] शोभनं शुभदं न कार्यं । तत्रापि दैवेन भवेच्च सिद्धिर्मासत्रयेणापि दशाहमध्ये ॥

त गुरुर्भृगुश्चंद्र बुधौ यदि स्युः पापास्तु [illegible] लग्ने तु सुतैश्च युक्ताः कुर्वीत कार्यं [illegible] सिद्धि

रिष्टं मासद्वयेनापि वदंति सत्यं ॥ जीवे सुते चंद्र बुधश्च षष्ठे करोति यात्रां च

सफलां विलग्नात् । पक्षद्वयेनापि वदंति सत्यं भौमः सु[illegible] संस्थः सबलः कश्च

[illegible] चेत्सप्तमस्था गुरुसोमसौम्याः कुर्वीत यात्रां विजयं न पालनम् ॥

सर्वे निपातास्तस्य भवंति यस्याः मासद्वयेनापि न यानि दिने ॥१०॥

परस्य लग्नस्थानमध्यं [illegible] भावे तथा नैरे [illegible] यात्रायां क्षेममीप्सुभिः ॥११॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

क्रूराश्च सर्वे यदि लग्नकाले स्थिताः सुस्थिताः मृत्युकरा भवंति॥ सौम्यो गुरुर्वा भृगुनंदनश्च
दीर्घायुषं मृत्युकरश्च चंद्रः ॥ धर्मस्थिता यदि भवंति हि पापखेटाः प्रयाणकाले च
तथैव चंद्रमाः तद्राजयं सैव वलेच चंद्रमासत्रयेणापि दिनैश्च मृतिः ॥ धर्मस्थितो
वा यदि जीवशुक्रो सोमस्य सूनुर्यदि लग्नकाले॥ लग्ने चरे वा यदि वा स्थिरे वा कार्यसि
सिद्धिः तुरगस्य लाभः॥ धर्मस्थिताः पापखगास्तु सौम्याः कुर्वंति कार्यं शत्रु
पर्जिताश्च॥ लग्ने स्थिरे वा यदि वा चरे वा नास्ति दुःखेनापि वन्ये क्षमा सः ॥ लाभ
स्थिता गुरुबुधो भृगुनंदनो वा क्रूराश्च सर्वे शशिना वयुक्ताः सघः फला वा निभवे
द्विपात्रा पक्षे क्रमध्ये दिनसत्रयेपि ॥ सर्वेषु भावाद्दशसंस्थिताश्चेत् यात्रा भवेत
तत्र विचित्र लाभः पापाश्च सर्वे भयदा भवंति पापाः फलं यगमुरपेः प्रणतिः ॥ ॥
इति श्रीगणपतिसारे यात्राप्रकरणे लग्नचक्रफलं समाप्तम्॥

४१८

८०

अथवारांगभूतत्वात् शुभाशुभयोगा उच्यंते। सूर्ये विभात्तुहिनरो
श्मिचंद्रधिष्ण्यात्सार्पाच्च भूमितनयो च चतुर्धेश्च हस्तात्। मैत्राद्गुरो
र्भवैश्व गुरुजेरुत्तु वैश्वदेवात् छायासुते वरुणभात्क्रमशः स्मरेच ॥१॥
आनंदः कालदंडश्च धूम्राख्योथ प्रजापतिः सौम्यो ध्वांक्षो ध्वजो नाम
श्रीवत्सो वज्रमुद्गरः ॥२॥ छत्रं मैत्रो मानसश्च पद्माख्यो लंबकस्तथा। उत्पा
तो मृत्युकालाख्यः सिद्धिश्चैव शुभोऽमृतः ॥३॥ मुसलोथ गदाख्यश्च मा
तंगो राक्षसश्चरः स्थिरः प्रवर्द्धमानश्च योगोष्टाविंशतिः क्रमात् ॥४॥ आ
नंदे लभते सिद्धिः कालदंडे मृतिस्तथा। धूम्राख्ये न रवं प्रोक्तं सौभाग्यं च

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥ ध्वजनाम्निचसौभाग्यं
प्रजापतौ ५ सौम्येचैवमहत्सौख्यं ध्वांक्षेचैवधनक्षयः छत्रेचराज्य
श्रीवत्सेसौख्यसंपदा ५ वज्रेक्षयोमुद्गरेचश्रीनाशस्तुतथैवच· छत्रेचराज्य
सन्मानोमैत्रेपुष्टिर्नसंशयः ७ मानसेचैवसौभाग्यंपद्माख्येचधनागमः लं
बकेधनहानिश्चउत्पातेप्राणनाशनं ८ मृत्युयोगेभवेन्मृत्युः कालेनुकृश
मादिशेत· सिद्धियोगेभवेन्मृत्तुत्सिद्धिः शुभेकल्याणमेवच ९ अमृतेराज्य
सन्मानंमुशलेचधनक्षयः गदाख्येचाक्षयाविद्या मातंगेकुलवर्द्धनम· १०॥
राक्षसेनमहत्कष्टं चरेकार्यचसिध्यति· स्थिरयोगेगृहारंभो प्रवर्द्धे पाणिपी
डनं· ११ इतिआनंदादियोगफलं· विशाखादिचतुष्कंतुभास्करादिक्रमेण

नु॰ उत्पात मृत्यु काला ख्यः सिद्धयोगः प्रकीर्तिताः ॥ शुक्रे नंदा बुधे भद्रा
जया भौमे प्रकीर्तिता॰ शनौ रिक्ता गुरौ पूर्णा सिद्धियोग उदाहृता॰ ॥ रवौ
भौमे भवे नंदा भद्रा जीव शशांकयोः जया शुक्रे बुधे रिक्ता शनौ पूर्णाश्च मृत्यु
दा॰ ॥ आदित्य हस्ते गुरु पुष्य योगे बुधानुराधा शनि रोहिणीश्च॰ सोमेच सौ
म्यं भृगुरेवतीश्च भौमाश्विनी चामृत सिद्धयोगः ॥ बुधे चैव तृतीयानु
ऊर्जे चैव तु पंचमी॰ षष्ठी गुरौ भृगौ चाष्टमी दो त्वेकादशी तथा॰ ॥१५ नव
मीतु शनौ प्रोक्ता द्वादशी सूर्यवासरे॰ कार्यसिद्ध गंधा तिथयो वर्जनीयाः
प्रयत्नतः ॥१७ रवौ मघा बुधे मूलं गुरौ चैव तु कृत्तिका॰ भौमे चार्द्रा शनौ हस्तः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

शुक्रेचैवतुरोहिणी॰ चंद्रे विशारवायोगोयंयमघंटः प्रकीर्तितः॥ चंद्रे
चित्राभगेज्येष्ठा शनौचैवतुरेवती॰ चंद्रजेतुधनिष्ठोक्तारवौतुभरणी
तथा॰ उषाचैवतुभौमेच गुरौचैवोत्तरायथा॰ अयंमसकवज्राख्यःयो
गोवर्ज्यः शुभेबुधैः मघाधनिष्ठासूर्येतु चंद्रे मूलविशाखके॰ कृत्तिका
भरणीभौमेसौम्ये पूर्वापुनर्वसु॰ गुरौपुष्याश्विनी शुक्रे रोहिणीचानुराधका॰
शनौविष्णुः शतभिषक् यमदंष्ट्रः प्रकीर्तिताः॥ रवौतुद्वादशीप्रोक्ता
भौमेचदशमीतथा॰ गुरौचाष्टमिकाज्ञेयायोगस्तुक्रकचोबुधैः॥ रवौ
पूर्वागुरौपुष्यः शनौमूलंभगेमघा॰ सौम्येब्राह्मंविशाभौमेचंद्रेअपर्णेचर

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥८६॥ ॥८७॥ ॥८८॥

योगकः यामार्द्ध कंचकुलिकं कंटकं कालवेळका। विज्ञेयं चक्रमेणैवार्किबुधैः सर्वकर्मसु॥ २२॥ रवौ युगे २ ससतिन्वाष्ट ८ केषु ९ सोमे चमुन्यंगदकराब्धि रामैः द्विपंच चंद्राश्व २ सप्तमे गलेच बाणाब्धियुगाः सप्तकचंद्र सौम्ये। गुरौ वसुनीचरसाश्वयेद्वा शुक्रे चरसंध्या ३ करर बाणसप्त। शनौ रसाश्वांद्युगं चहस्तो रव्यादिकानां घटिका विवर्ज्या। २ ॥ प्रतिपदि तुला मकरो सिंहमकरौ तृतीयायां। कन्यामिथुने पंचम्यां सप्तम्यां चैव धनुष कर्कौ। २८ ॥ नवम्यां कर्कसिंहो एकादश्यां तु धनुष मीनौ। त्रयोदश्यां वृषभमीनौ शून्यलग्नानि तिथियोगात्। २९ सप्तम्यां सर्वनारस्तु मध्यमायां तु पौयादि। संनतारिव्याः सयोगस्तु माज्यः शुभफलार्थिभिः। विरुद्धयोगास्तिथिवारजातान् नक्षत्रवारप्रभवाश्च

इति ज्योतिषसारे यात्राप्रकरणे ... योगस्वरूप ... रच्यते॥ ७

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

प्रात• ७।१०	द्वितीया ५।१०	पञ्चमी ८।३	सप्तमी ७।९	नवमी ७।५	एकादशी १।१३	त्रयोदशी २।१२	स्वात्पुतिथिवृद्धमासनक्षत्रलग्नानि					
सूर्य	विशा	अनु	ज्येष्ठा	मूल	२६ ११		हस्ता१२	१२	म•१०	भ•०	म•ध•	१२।७
चंद्र	पूर्वा	उ•भा•	[illegible]	श्रव•	२ १२		म•१।१२	११	मि•८	मि•०	मू•वि•	१२
मंगल	धनि•	शत•	पूर्वा•	उ•भा•	१।६।११	३।८।१३	अ•१०	५	आ•५	उ•षा•	ह•भ•	१०
बुध	रेव•	अश्वि•	भर•	कृत्ति•	[illegible]	२।७।१२	अनु•८	३	मू•८	धनि•०	पू•षा• पुनर्व•	२।९
गुरु	रोहि•	मृग	आर्द्रा	पुन•	२।७।१२	५।१०।१५	पु•६।१२	६	ह•२	[illegible]	रे•भ•	८
शुक्र	पुष्य	आश्ले	मघा	पूर्वा	३।८।१३	१।६।११	रेव•१	८	रो•१२	ज्येष्ठा	रो•भ पु•	७
शनि	उत्तरा	हस्त	चित्रा	स्वाती	[illegible]	४।९।१४	रोहि•	९	ह•१२	रेव•०	मू•श•	६
	उत्पातयोग	मृत्युयोग	काणयोग	सिद्धियोग	मृत्यु हानि थयः	सिद्धियोगः	अमृतसिद्धि कुतिथि	दग्धतिथयः	यमघंटयोग	मुसलवज्रयोगः	यमदंष्ट्रयोगः	क्रकचयोगः॥

85

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥श्रीमेगत्ठाध्याय॥ तत्रहोराशकुनः॥ सूर्यस्यहोरैरजकीसुवस्त्रं कुमारिका
विप्रचतुष्पंच॰ काकत्रयं द्वौनकुलौ तथैव चापस्तथैको वृषभश्चगोश्च॥१॥
चंद्रस्यहोरेद्विजयुग्मकाक भेरीमृदंगो नकुलः खरोद्वौ॰ हयश्चगोमेषशुनी
तथैव पुष्पाणिनारीह्यमेवमारी॥२॥ मार्जारयुद्धं कलहः कुटुंबे रजस्वला
स्त्रीभुवनस्यहासः नपुंसकोऽश्वास्त्रिनयोद्विजस्यनग्नो विप्रको धरणी सुतस्य॥३॥
बुधस्यहोरे शकुनश्च सर्वस्त्रीपुत्रयुक्ताकलशश्चपूर्णः॥ कन्यातथाश्वाय
गजोकुमारः पुष्पाणि दृष्टि र्यत्तु हर्षश्च॥४॥ गुरोर्द्विजातिर्गणिकाचधे
नुस्त्रीबालयुक्तासजलो घटस्तु॰ कर्णाचकाकोनकुलो वकश्चहंसश्च

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१४

राजा सह्यपक्षेवैश्यः ॥५॥ शुक्रस्य होरे गणिकां द्विजेन्द्रः काकं कार्षिकं चाथ नपुं
सकोना· मध्यं हि मांसं गणिकां लघेनु धान्यंच वैश्यं त्रितये च शूद्रः ॥६॥ पतं
गसूनो यवनश्मनग्नो रजस्वलास्त्री मृतकं तथैव· पिशाचगृध्रो विधवा
च यान्हे नपुंसको चाथ पुवाम्रचंडालौ ॥७॥ पुचोनी श्वे बुधे पीतं कृष्णवर्णशि
नैश्चरे ॥ श्वेतं गुरौ भृगौ भौमे रक्तं सोमे विचित्रकः ॥८॥ इति होराशकुनः ॥९
॥ मनुरुवाच· गमनं प्रातिरा शान्तु सन्मुखं पादृशनि नमु· प्रशस्तानि चैव संभाषस्पर्शने तांश्च
कीर्तयेत् १ मत्स्य उवाच· औषधानि तु युक्तानि धान्यं कृष्णं तु यद्भवेत्· कार्पासिश्च तृणं
शुष्कं शुष्कं गोमयमेव च· १० इंधनं च तथा गारं गुडं सर्षिस्तथा शुभं· अभ्यक्तं प्रलिनं मुंडं त
था नग्नाश्च मानवं· ११ मुक्तकेशं रुजार्तं च काषायांबरधारिणं· उन्मत्तकं तथा सलं तिनं वा
थ नपुंसकं· १२ अयः पंकं वस्त्रं चर्म केशबंधनमेव च· तथैवो हृतसाराणि पिण्याकादीनि मा

ज्यो. ॥ १३७

२८

87

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

चांडालः श्वपचश्चैव राजबंधनपालकाः ॥ वधकाः पापकर्माणो गर्भिणी स्त्री तथैव च ॥ १७
तुषभस्मकपालानास्थि भिन्नभांडानि यानि च ॥ रक्तानि चैव भांडानि मृतं सारंगमेव च ॥ १५ एवमादी
नि वान्यानि अप्रशस्तानि दृश्यते ॥ प्रशस्तो वाद्यशब्दश्च भिन्न भेरवजर्जरा ॥ १६ पुरतः शब्द
एहीति शस्यते न तु पृष्ठतः गच्छेति चैव पश्चाद्यः पुरस्तात्तु विगर्हिताः ॥ १७ क्व यासि तिष्ठ आगच्छ
किं ते तत्र गतस्य तु ॥ अन्ये शब्दाश्च ये तिष्ठास्ते विपत्तिकर अपि ॥ १८ ध्वजादिषु कराः स्थानं क्र
व्यादानां विगर्हितं ॥ स्खलनं वाहनानां च वस्त्रसंगस्तथैव च ॥ १९ दृष्टे निमित्ते प्रथमे ह्यमंगल्यु
विनाशनं ॥ केशवं पूजयेद्विद्वान् स्तवेन मधुसूदनं ॥ २० द्वितीये च द्वितो नष्टे प्रतीपं च विशेद्गृहं ॥ अथे
ष्टानि प्रवक्ष्यामि मंगलानि तथानघ ॥ २१ श्वेताः सुमनसः श्रेष्ठाः पूर्णकुंभस्तथैव च ॥ जलजाः प
क्षिणश्चैव मांसं मत्स्याश्च पार्थिव ॥ २२ गावस्तुरंगमा नागा बद्ध एकः पशुस्त्वजः ॥ त्रिदशाः सु
हृदो विप्राः ज्वलितश्च हुताशनः ॥ २३ गणिकाश्च महाभाग दूर्वाश्चार्द्रं च गोमयं ॥ रुक्मं रू
प्यं च ताम्रं च सर्वरत्नानि चाप्यघ ॥ २४ औषधानि च सर्वाणि यवाः सिद्धार्थकास्तथा ॥ रत्नद्या

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

२५ ध्वंपताकाचमरं हमायुधपीठकं। २५ राजलिंगानि सर्वाणि सन्निहितं च जितेः र्यतं दधिपय

श्चैवयष्कानि विविधानि च। २६ स्वस्तिकं वर्धमानं च नंद्यावर्त्तं च कौस्तुभं। वादित्राणां शुभः

शब्दो गंभीरः सुमनोहरः। २७ गांधार षड्ज ऋषभा पंचमाश्च शस्ताः स्वरास्तथा। वायुः सशर्करो

रूक्षः सर्वविघ्नसमुत्थितः। २८ प्रतिलोमस्तथा नीचो विज्ञेयो भयकृद्बुधैः। अनुकूलो म

दुः स्निग्धः सुखः स्पर्शः सुखावहः। २९ रूक्षा रूक्षस्वरा रक्ताः क्रव्यादाः परिगच्छतः मेघाः

शस्ता घनस्निग्धा गजबृंहितसंनिभाः। ३० अनुलोमतडिच्छस्ता शक्रचापं तथैव च। अप्रश

स्तं तथा ज्ञाते परिवेषप्रवर्षणे। ३१ अनुलोमग्रहाः शस्ता दिक्पतिश्च विशेषतः आस्तिक्यं श्र

द्धानं च तथा पूज्याभिपूजनं। ३२ शस्तान्येतानि धर्मज्ञ यात्रस्या मनसः प्रियं। मनसस्तुष्टिरे

वात्र परमं जयलक्षणं। ३३ एकतः सर्वलिंगानि मनसस्तुष्टिरेकतः॥ मनोत्सुकत्वं मनसः प्र

हर्षः शुभस्य लाभो विजयप्रवादः। मंगल्यलब्धिः श्रवणं च राजन् ज्ञेयानि नित्यं विजयावहा

नि। ३४ क्षेमंकरी नीलकंठ श्चोलूकः स्वरजं बुकः प्रस्थाने वामतः श्रेष्ठा प्रवेशे दक्षिणाः शुभाः। ३५

इति ज्योतिषसारे यात्रायां ... मत्स्यानके मंगलाध्यायः समाप्तः॥ अंगस्फुरणप्रारंभः

89

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथांगस्फुरणं॰ मनुरुवाच॰ ब्रूहि मे त्वं निमित्तानि अशुभानि शुभानि च॰ सर्वधर्मभृतां श्रेष्ठ
त्वं हि सर्वं विबुध्यते॰ १ मत्स्य उवाच॰ अंगस्य दक्षिणे भागे प्रशस्तं स्फुरणं भवेत्॰ अप्रशस्तं
तथा वामे पृष्ठस्य हृदयस्य च॰ २ मनुरुवाच॰ अंगानां स्पंदनं चैव शुभाशुभविचेष्टितं॰
तन्मे विस्तरतो ब्रूहि येन स्थानं च हिं दोषं मुनि॰ ३ मत्स्य उवाच॰ पृथ्वी लाभो भवेन्मूर्ध्नि ललाटे रवि
नंदनः स्थानं विशुद्धमायाति भ्रूनसोः प्रियसंगमः ४ भृत्यलब्धिश्चाक्षिदेशे दृगुपांते ध
नागमः उत्कंठोपगमो मध्ये दृष्टे राजन् चिंत्य लाभः॰ ५ दृग्बंधने संगरे च जयं शीघ्रम वाप्नुयात्॰
योषिद्भोगोऽपांगदेशे श्रवणांते प्रियश्रुतिः ६ नासिकायां प्रीतिसौरभ्यं ह्यधरोष्ठयोः
कंठे तु भोगलाभः स्याद्भोगवृद्धिस्तथांसयोः ७ सुहृत्स्नेहश्च बाहुभ्यां हस्ते चैव धनागमः पृष्ठे
पराजयो ... जयो वक्षःस्थले भवेत्॰ ८ कुक्षिभ्यां प्रीतिरुक्ता ... स्त्रियः प्रजननं ... स्था
नभ्रंशो नाभिदेशे आंत्रे चैव धनागमः ९ जानुसंधौ परैः संधिर्बलवद्भिर्भवेन्नृप॰ देशैकदे
शनाशो ... जंघाभ्यां रविनंदन॰ १० उत्तमं स्थानमाप्नोति पद्भ्यां प्रस्फुरणे ... अलाभो ...
ध्वगामनं भवेत्पादतलेन नृप॰ ११ लांछनं पीडकं चैव ज्ञेयं स्फुरणे ... तथा॰ विपर्ययेण

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

विगर्हणः सर्वस्त्रीणां विपर्ययः ८२ दुःस्वप्ने विप्र शान्तिर्गोप्रश
स्तेस्याच्छिशेषतः ॥ अतोन्यथासिद्धिरजस्य नस्य फलस्य
शस्तस्येन्य निंदितस्य अनिष्टचिन्होपगमेद्विजानां कार्यं सुमार्गेनिजतर्पणं
स्यात् ९३ ॥ इतिज्योति० यात्राप्रकरणे नत्स्योक्रमीगस्फुरणं ॥ अथ स्वप्नाध्यायः
मनुरुवाच । स्वप्नाध्यायं कथं देव गमने प्रत्युपद्यते । दृश्यंते विविधाकाराः कथं तेषां फलं
भवेत् १ मत्स्य उवाच । इदानीं कथयिष्यामि निमित्तं स्वप्नदर्शने । नाभिं विनान्यगात्रेषु त
णवृक्षसमुद्भवः २ चूर्णनं मूर्ध्नि कांस्यानां मुंडनं नग्नता तथा । मलिनांबरधारित्वं
अभ्यंगः पंकदिग्धता ३ उच्चात् प्रपतनं चैव दोलारोहणमेव च । वराहर्क्षखरोष्ट्राणां
कथैवारोहणक्रिया ४ रक्तपुष्पद्रुमाणां च मुंडनं तथैव च । अर्जनं पंकलोहानां
हयानामपि मारणं ५ भक्षणं पक्वमांसानां तैलस्य कृशरस्य । कीर्तनं हसनं चैव
विवाहो गीतमेव च । तंत्रीवाद्यविहीनानां वाद्यानामपि वादनं । स्रोतोवहावगाहनं स्ना
नं गोमयवारिणा ७

पंकोदके न च तथा महीतोयेन वाप्यथ. मातुः प्रवेशो जठरे चितारोहणमेव च. ८ शक्रध्व
जानां पतनं पतनं शशिसूर्ययोः दिव्यांतरिक्षभौमानां उत्पातानां च दर्शनं. ९ देवद्विजाति
भूपालगुरूणां क्रोध एव च. आलिंगनं कुमारीणां पुरुषाणां च मैथुनं. १० हानिश्चैव
स्वगात्राणां विरेकवमनक्रिया. दक्षिणाशाभिगमनं व्याधिनाभिभवस्तथा. ११ तथाफ
लाप्य हानिश्च फलितानामकारणात्. गृहाणां खननं चैव गृहसंमार्जनं तथा. १२ क्री
डा पिशाचक्रव्यादवानरांत्यनरैरपि. परादभिभवश्चैव तस्माच्च व्यसनोद्भवः. १३ काषायवस्त्र
धारित्वं तद्वत्स्त्रीक्रीडनं तथा. स्नेहपानावगाहौ च रक्तमाल्यानुलेपनं. १४ एवमादीन्यधन्यानि
स्वप्नानि द्विजनिर्दिशेत्. एषां संकथनं धन्यं भूयः स्वापनं तथा. १५ कल्कस्नानं तिलैर्होमो ब्रा
ह्मणानां च तर्पणं. स्तुतिश्च वासुदेवस्य तथा तस्यैव पूजनं. १६ गजेंद्रमोक्षश्रवणं ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ दुःस्वप्ननाशनं. १७
मित्रकथनं. ~~[illegible]~~ ग्रहे. अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि ~~[illegible]~~ वदन्ति
से यंदु. स्वप्ननाशं. स्वप्नस्तु प्रथमे यामे संवत्सरविपाकतः. १७ षड्भिर्मासैर्द्वितीये तु त्रि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

७९ त्रिमासे ऽस्मिन्तीयके · चतुर्थे मासमात्रेण पश्यतो नात्र संशयः १७ अरुणोदयवेलायां दृष्टो स्वप्नः फलं भवेत् · एकस्यां यदि वा रात्रौ शुभं चाप्यशुभं · १९ पश्चाद्दृष्टस्तु यस्तत्र तस्य पाकं विनिर्दिशेत् · तस्माच्छोभनके स्वप्ने पश्चात्स्वप्नो न शस्यते · २० शैलप्रासादनागाश्ववृषभारोहणं हितं · द्रुमाणां श्वेतपुष्पाणां गमनं च तथा द्विज · २१ व्रणप्रमोक्षो नाभौ न पैवबहुबाहुता · तथैव बहुशीर्षत्वं पलितोद्भव एव च · २२ सुशुक्लमाल्यधारित्वं सुशुक्लांबरधारिता · चंद्रार्कताराग्रसनं परिमार्जनमेव च · २३ शक्रध्वजालिंगनं च तदुच्छ्रायक्रिया तथा · भूम्यंबुधीनां ग्रसनं शत्रूणां च वधक्रिया · २४ जयो विवादे द्यूते च संग्रामे च तथा द्विज · भक्षणं चार्द्रमांसानां मत्स्यानां पायसस्य तथा २५ दर्शनं रुधिरस्यापि स्नानं वा रुधिरेण च · सुरारुधिरमद्यानां पानं क्षीरस्य वाप्युत · २६ अंत्रैर्विवेष्टनं भूमौ निर्मलं गगनं तथा · मुखेन दोहनं शस्तं महिषीणां तथा गवां · २७ सिंहीनां हस्तिनीनां च वडवानां तथैव च · प्रसादो देवविप्रेभ्यो गुरुभ्यश्च तथा शुभः २८ अंभसा त्वभिषेकस्तु गवां शृंगच्युतेन च · चंद्रभ्रष्टेन वा राजन् ज्ञेयो राज्यप्रदो हि सः २९ राज्याभिषेकश्च तथा छेदनं शिरसस्तथा · मरणं वह्निलाभश्च वह्निदाहो गृहादिषु ३०

९३

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मि

लंघिमश्च राज्यालिंगनानं मंत्रीवाद्यादि वादनं तथोदकानां तरणं तथा विषमलंघनं ३१
हस्तिनीवडवानां च गवां च प्रसवो गृहे आरोहणमथाश्वानां रोदनं च तथा शुभं ३२ यारस्त्री
गां तथा लाभस्तथा लिंगनमेव च निगडैर्बंधनं धन्यं तथा विष्ठानुलेपनं ३३ जीवतो भूमिपा
लानां सुहृदामपि दर्शनं दर्शनं देवतानां च विमलानां तथांभसां ३४ शुभान्यथैतानि नरस्तु दृ
ष्ट्वा प्राप्नोत्ययत्नात् ध्रुवमर्थलाभं स्वप्नानि धर्मज्ञ [illegible] तां च रिष्ठ व्याधेर्विमोक्षं च तथा गुरोपि ३५
इति शुभकं रे सारे मोजाप [illegible] स्वप्नाध्यायः [illegible] काककृतप्रश्नः काकस्य
वचनं श्रुत्वा पादं कार्यानुकारयेत् त्रयोदशयुतां कृत्वा [illegible] भाजयेत् [illegible] फलं ला
भः खेदस्तथा सौख्यं भोजनं चागमः अशुभं फलमेव गर्गस्य [illegible] तथा २ अथ छिं
काप्रश्नः छिं कुपदं प्रवक्ष्यामि पूर्वस्याम शुभं फलं आग्नेय्यां शोकदुःखं च अरिष्टं द
क्षिणे तथा २ नैरृत्यां चाशुभं प्रोक्तं पश्चिमे मिष्टभक्षणं वायव्ये धनलाभः स्यादुत्तरे कलह
स्तथा ३ ईशान्यां तु शुभं ज्ञेयं मातृ छिंकामहद्भयं ऊर्ध्वे चाशुभं ज्ञेयं अधश्चैव महद्भ
यं ५

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

८८

आसने शयने चैव दाने चैव तु भोजने । वामांगे पृष्ठतश्चैव पल्लिका अशुभावहाः ६ ॥ अन्यच्च

बुधः पल्लिकास्वरं श्रुत्वा पादशय्यां न कारयेत् । त्रयोदश युतं कृत्वा चाष्टभिर्भागमाहरेत् । ७ ॥

फलं । लाभो सिद्धि हानि शोको भयं श्री दुःख नि फले । क्रमेणैव फलं ज्ञेयं गर्गेणैव यथोदितं ।

अथ पक्षी शब्द प्रश्नः । चित्तं प्रसन्न कार्यसिद्धि रत्नं लाभ शान्ति कृता शोभनं वामे मित्र बन्धः

इष्टपश्चात् नैऋते लाभः समुद्रालये । वामव्यां परमिष्ट मन्नपानं सौम्ये धनलाभस्तथा ईशा

न्ये कलहो धिक्कार्यमतुलं सर्वत्र भूमौ भयं । १ ऊर्ध्वे लक्ष्मीः शुभा सिद्धिर्मध्ये लाभः कलिस्तथा

चिंतास्थगमनं लक्ष्मीः पूर्वा दवबंधतो भयं । २ अथ पिंगल शब्दः ॥ उल्लासः किलिकिलि नैव चिलु

चिल्यान्नभोजनं । बंधनं चिटि चिटि स्याद्वा कुरुकुरु शब्दे महद्भयं । १ महद्भयं चाग्निभयं तथा घोर

भयं भयं । बुधैः पिंगलशब्दस्य फलं प्रोक्तं शुभाशुभं । २ ॥ अथ पक्षीपतन प्रश्नो ॥ राज्यं तु शि

रसि ज्ञेयं ललाटे बंधुदर्शनं । भ्रूमध्ये राज्यसन्मानं मुख्यरोगे धनक्षयः १ अधरोष्ठे धनैश्वर्यं नासा

॥ सरटारोहण । २

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वामेगुमणिबंधेतु हर्षयुक्तंधनं लभेत् ६ ५ भु ३

नेव्याधिपीडनं · आसुर्यांदक्षिणेकर्णे बहुलाभस्तु वामके · २ अक्ष्णोस्तु बंधनं ज्ञेयं भुजे भूप
तिजुष्यता · राजक्षोभं तथा वामके ३ शत्रुविनाशनं ३ स्तनयोर्बाहु हृदो भाग्यमुदरे मंडनं शुभे ·
प्रज्ञानाशः पृष्ठदेशे जानुजंघे शुभावहं · ४ करद्वये वस्त्रलाभः स्कंधयोर्विजयी भवेत् ना
भौ बहुधनं प्रोक्तं मूर्ध्नि श्रीयैव हृत्पार्श्वकं · ५ दक्षिणे मणिबंधे च मनस्तापी धनक्षयं · नरेच क्षुधा
न्मत्तानिकट [illegible] मिष्टान्नभोजनं · ६ गुल्फयोर्बंधनं ज्ञेयं केशान्ते मरणं ध्रुवं · ७ अंगुष्ठे दक्षि
णे पादे वामे बंधुविनाश [illegible] नाशः स्यात्सार्मध्ये पादान्ते मरणं भवेत् · ८ पल्याः प्रपतनं
ज्ञेयं स [illegible] · [illegible] मनुष्यस्य हि शुभाशुभसूचकं · ९ तिलमाषादिदानं च स्ना
त्वा ज्ञेयं द्विजन्मते · पिनाकिनं नमस्कृत्य जपेन्मंत्रं त्र्यंबकं · १० शतं सहस्रमथवा सर्वदोषनिव
र्हणं · शिवालये प्रदद्याद्दीपं दोषोपशांतये · ११ इति ज्योति० पल्लीपतनसरटारोहणयोः प्रक
रणं फलं समाप्तं · ॥ अथ शुभाशुभं प्रकरणं लिख्यते · तिथि प्रहर [illegible] युक्तात् [illegible] वार मिश्रि
ता · अग्निभिर्लहरे [illegible] भाग शेष (प्रश्न) सत्वरजस्तमः ॥ १ ॥ [illegible] रज

96

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

साजुविलंबता· नमसानिष्फलंकार्यं ज्ञातव्यंप्रश्नकोविदैः २ आत्मछायात्रिगु णि
तात्रयोदशसमन्विता· वसुभिस्तुहरेद्भागंशेषेचैवशुभाशुभं· ३ लाभस्थैकेत्रिकेसि
द्धि र्वृद्धिः पंचमसप्तके· द्वयोर्हानिश्चतुः शोकं षष्ठाष्टेमरणंध्रुवं· ४ तिथिप्रहरसंयुक्ता
तारकावारमिश्रिता· सप्तभिस्तुहरेद्भागंशेषंप्रश्नस्यलक्षणं· ५ वर्तमानंचनक्षत्रंगणयेत्
तकृत्तिकादितः सप्तभिस्तुहरेद्भागंशेषंप्रश्नस्यलक्षणं· ६ प्रश्नाक्षरंलघुयुतंसप्तभिर्भा
जितंतथा· फलमेकंक्रमात्तोयं सर्वेषांहि शुभाशुभं· ७ एकमेवततथास्थानेद्वितीयेपथिव
र्तिनि· तृतीयेस्पर्द्धमार्गेतु चतुर्थेआगमादिशेत् ८ पंचमेपुनरावृत्तिः षष्ठेव्याधियुतंभवेत्
शून्यंज्ञेयंसप्तमेकथंदेशेतत्फलंक्रमात्· ९ दिशाप्रहरसंयुक्तातारकावारमिश्रिता· अष्टभि
भिस्तुहरेद्भागंशेषंप्रश्नस्यलक्षणं· १० त्वरितंपंचमेसिद्धिः षट्सप्तमेचदिनत्रयं· भिसप्तके
विलंबश्च द्वेचाष्टेनचसिद्धिः· ११ अंकद्विगुणितंकृत्वात्रिफलनामाक्षरैर्युतं· त्रयोदश
युतंकृत्वा नवभिर्भागमाहरेत्· १२ एकेनधनलाभश्चद्वितीयेधनक्षयः तृतीयेक्षेम

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मारोग्यं चतुर्थे व्याधिरेव च·१३ पंचमे चार्थलाभः षष्ठे बंधुविनाशनं· सप्तमे स्त्री

प्रियासिद्धिरष्टमे मरणं ध्रुवं·१४ नवमे राज्यसंप्राप्तिर्गर्भस्य वचनं यथा· नवग्रहात्म

कं यंत्रं कृत्वा प्रश्नं निरीक्षयेत्·१५ क्रमं पूर्वोक्तमेवात्र द्रष्टव्यं प्रश्नकोविदैः॥

अन्यच्च· नदृश्यतेष द्वितये च कार्ये रसैः समुद्रैः स्थिरकार्यसिद्धिः॥सप्त

सप्तत्रयं के कथयंति वार्तां निषेक पंचत्वरितं वदंति·१७॥ तिथिवारं च नक्षत्रं

८	३	४
१	५	९
२	७	६

लग्नं शुक्रमिश्रितं· पंचभिस्तु हरेद्भागं शेषं तत्त्वं विनिर्दिशेत्·१८ रथिव्यां तु स्थिरं ज्ञेयं

अप्सु कामं विनिर्दिशेत्· तेजस्तु राज्यदं ज्ञेयं वायोः शोकं विनिर्दिशेत्·१९ बुधे चंद्रे तथा मार्गे

सर्वांगं गुरुशुक्रयोः रवौ भौमे तथा दूरं शनौ च परिपीड्यते·२० निर्जीवः सप्तऋक्षाणि स

जीवो द्वादशं भवेत्· व्याधितो नवऋक्षाणि सूर्यधिष्ण्यानु चंद्रभं·२१ तिथिवारं च नक्षत्रमे

कं कृत्वानुधीमता· गर्भिणीनामसंयुक्तं सप्तभिर्भागभाजितं·२२ रवौ भौमे गुरौ पुंसः

सोमे शुक्रे च कन्यका· बुधे नपुंसको ज्ञेयः शनौ गर्भो विनश्यति·२३ शुक्रे चंद्रे तथा सौम्ये

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

५०

कन्याजन्म वदेत्सुधीः सूर्ये भौमे तथा जीवे पुत्रजन्म सुनिश्चितं २४ नरवधुवर्गभिधि
नामधेयं चतुष्कमिश्रं तिथिसंयुतं च नगैश्च भागं प्रहरेत्तु शेषं समे कुमारी विषमे कुमा
रः २५ मातामिधानं गुणितं मुनींद्रैस्तिथ्यायुतं कालहृतं च शेषं समे च कन्या विषमे कु
मारो निःशेषभागे मरणं त्वपत्ये २६ तत्पृष्ठलग्ने रविजीवभौमाः स्तृतीयसप्तेनवपं
चमे च गर्भे पुमान्नैव कृषिभिः प्रणीतं अन्यग्रहे स्त्री विबुधैः प्रणीतं २७ धनलग्नग
तो सितामरेज्यो कथयंतरागमनं प्रवासि पुंसां सुरयभवनगतो विमोचयतद् रष्टाटितिन
पां कुरुते गृहप्रवेशः २८ ॥ अथ मुष्टिप्रश्नः मेषे रक्तं वृषे पीतं मिथुने नीलवर्णकं
कर्के च पांडुरं ज्ञेयं सिंहे धूम्रं प्रकीर्तितं १ कन्यायां नीलमिश्रं तु तुलायां पीतमिश्रितं वृ
श्चिके ताम्रसंमिश्रं चापे पीतं विमिश्रितं २ कृष्णवर्णं मकरे कुंभे मीने च लोहितं ॥३
तिथिवारं च नक्षत्रं लग्नं ध्रुवकमिश्रितं पंचभिस्तु हरेद्भागं शेषं प्रश्नस्य लक्षणं ४ अर्थप्रश्नो
शुभं पृथिव्यस्तेजस्तु वायोद्वयं च निष्फलं आकाशमर [illegible] मिदं प्रश्नस्य लक्षणं ॥५॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

३

मेषे चात्मपदार्थचिंता वृषे चिंता चतुष्पदां । मिथुने गर्भचिंता च व्यवसायस्य कर्कटे ॥ ६ ॥
सिंहे च जीवचिंता स्यात्कन्यायां तु स्त्रियस्तथा । तुले च धनचिंता स्यात् व्याधिश्चिंता तु वृश्चि
के ॥ ७ ॥ चापे च धनचिंता स्यान्मकरे शत्रुचिंतनं । कुंभे स्थानस्य चिंता स्यान्मीने चिंता च दू
षिका ॥ ८ ॥ धातुमूलं जीवाश्च चरस्थिरद्विस्वभावाख्य । मेषादयः क्रमेण ज्ञातव्याः प्रश्नके
रेव ॥ ९ ॥ अष्टोत्तरशतं चैव प्रश्नको न्यूनमाचरेत् । शेषं द्वादशभिर्भक्ते शेषे चैव शुभाशुभं ॥ १० ॥
एके दुर्गः सप्तके चापि लब्धांगे तृतीये द्विगुणे तु नाशः । तृतीये सिद्धिर्युग्मके [illegible] उत्तकाशी
प्रं कार्यं स्यात् त्रिषट् द्वादशेषु ॥ ११ ॥ शिरस्थो भौमः सुखे चंद्रः कंठे भौमः प्रकीर्तितः कर्णयो
स्तु बुधः प्रोक्तः हृदये तु गुरुस्तथा ॥ १२ ॥ शुक्रः पृष्ठे तथा प्रोक्तः शनिः पादाधगः स्मृतः
आदित्येनैव सिद्धिः स्यात् सोमे सिद्धिः प्रजायते ॥ १३ ॥ भौमे च मरणं प्रोक्तं सौम्यः शुक्रो गुरुः
शुभः । मंदे च कार्यहानिः स्यात् ज्ञातव्यं गणकोत्तमैः ॥ १४ ॥ अथ रोगिप्रश्नः ॥ मेषे च दावि
दाहः स्यात् वृषे दोषसमुत्पन्नः । मिथुने शाकिनीदोषः कर्कटे भूतदोषकः । सिंहे सहोदराः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

प्रोक्ताः कन्यायां कुलमातरः॥ तुले दोषश्चांडकायाः नाडीदोषो हि वृश्चिके॥ १५
चापे तु यक्षिणी पीडा मकरे ग्रामदेवता॥ अपुत्र दर्शनी कुंभे मीने आकाशगामिनः
अर्के भूतं पिशाचानां पातालं सोमे च कुलमातरः अंगारे शाकिनी पीडा बुधे आकाश
गामिनां॥ १७ गुरौ पैतृकं दोषं शुक्रे दृष्टिः प्रकीर्तिता॥ शनैश्चरे श्वानग पीडा पिशाचस्य
तथैव हि॥ १८ इति रोगिणां प्रश्नः॥ अथ वृष्टि प्रश्नः॥ आषाढस्यासिते पक्षे दशम्या
दिदिनत्रये॥ रोहिणी काळमाख्याति सुभिक्षं दुर्भिक्ष लक्षणं॥ १ रात्रावेव निरभ्रं स्यात्
प्रभाते मेघडंबरं॥ मध्याह्ने जलवृष्टिः स्यात्तदा दुर्भिक्ष लक्षणं॥ २ कुंभकर्क वृषेमी
नेमकरो वृश्चिकस्तुलाः॥ जललग्नानि चोक्तानि लग्नेषु नसु सूर्यभं॥ ३ लग्नतोय
तदा दृष्टि ता नक्षत्राणां कोर्तितः नभे॥ अश्विनी मृगपूर्वासु पूषा विष्णुमघासु च॥ ४
स्वात्यां प्रविशते भानु र्वर्षते नात्र संशयः॥ ५ आर्द्रादि दश ऋक्षाणां विशाखादि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नपुंसकं॰ मूलादि पुरुषा पांतु नक्षत्राणि चतुर्दश॰ यामुर्नपुंसके भे पुंस्त्रीणां भे
घचंद्रदर्शनं॰ ६ स्त्रीणां पुरुषैः योगे दृष्टिर्भवति निश्चितं॰ अश्विन्यादित्रयं चैव आर्द्रा
या॰ पंचकं तथा॰ ७ पूर्वाषाढादि चत्वारि चोत्तरा रेवती द्वयं॰ उक्तानि शशिभान्यत्र प्रो
च्यते सूर्यभान्यथ॰ ८ रोहिणी तु मृगश्चैव पूर्वाफाल्गुनिका तथा॰ हस्तादि सप्तकं चैव
शततारा त्रयं तथा॰ ९ सूर्ये सूर्यभिभे ह्यापु॰ चंद्रे चंद्रे न वर्षति॰ चंद्र सूर्ये भयो योगे
तदा वर्षति मेघराट्॥ १० तिथिवारं च नक्षत्रं नवभिश्चैव संयुतं॰ सप्तभिस्तु हरे
द्भागं शेषांके च फलोपकं॥११॥ यकारादिश्च॰ ॥ इति विचारणं हि प्रश्न प्रकरणं तु यः॥
इति शुक्रदेव विरचिते ज्यो॰ रत्नाना प्रश्नप्रकरणं समाप्तम्॰ अथ चक्र प्रकरणं॥ त्रीणि
त्रीणि भक्तं [illegible] त्रिशेषं जलं [illegible] पंचशेषे प्रभंजनं॰ सप्तशेषे वज्रपातः शेषां सिंचनका
रणं॰ १२॥ [illegible] कार्तिके नष्टचंद्रा [illegible] ॥

गगनचरपरस्तां जंगमस्थावराणां स्पर्शजनविनाशो राज्यभंगस्तु वेध्के ९७२ यदि शशि
परिवेषपूर्वयामे च पीडा रविशशिपरिवेषौ मध्ययामे च [illegible] वाह्नि रविशशिपरिवेषे धा
न्यनाशस्तृतीये रविशशिपरिवेषे राष्ट्रभंगश्चतुर्थे ९७५ रात्रौ धनुर्दिवा तु क्षतारा चैव दिने न
थानाशो नृपमर्के नृपमृत्युः भूकंपश्च तथैव हि ७६ उल्कापातदुष्टानि ज्ञानि दोषाय कारणिच ७
इति मानासप्तमप्रकरणं। अथ चक्रप्रकरणं। त्रीणि त्रीणि ऋक्षाणि सूर्यऋक्षादि यो द
भं आदित्येन भवेच्छोकं अर्थे चैव धनागमं [illegible] लाभः स्यात् सोमे चैव तु बंधनं चंद्रजा
भं विजानीयाच्छनौ पीडा न संशयः ७१ गुरौ धनधान्यं च राहौ हानिं विनिर्दिशेत् केतौ
धन्य[illegible] चक्रं विनिर्दिशेत् ७ इत्य[illegible]चक्रं। अथ सूर्यचक्रं। ऋक्षे [illegible] सौम्य[illegible]
यच्चै [illegible] विनियोजयेत् नराणां वामबाहौ [illegible] हृदये पंच [illegible] द्वये [illegible]
[illegible] अथ फलं [illegible] लाभः [illegible] राजपूजा [illegible]
ति क्रमात् ७१ इति सूर्यचक्रं ॥ [illegible] ५२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

एकं

अथ चंद्रचक्रं । चंद्रचक्रं प्रवक्ष्यामि नराकारं शुभाशुभं । शीर्षे षट् मुखे चैव त्रीणि दक्षिणहस्तके । ६
हृदये एकं प्रदातव्यं वामहस्ते त्रयं तथा । कुक्ष्योः फलं ... प्रदातव्यं पादयोः ... तथा । फलम्
मुखे चैव ह्यहरणं शीर्षे लाभकरं तथा । हानिर्दक्षिणे हस्ते हृदये च सुखं भवेत् ३ वामहस्ते तु रोगः स्यात्
कुक्ष्योः शोकस्तथैव च । पादयोर्निरोगः स्यात् जन्मधिष्ण्यादि चोदिते । ४ इति चंद्रचक्रं । अथ भौमचक्रं । ५
भौमचक्रं प्रवक्ष्यामि जन्मधिष्ण्यादि भौमदं । शीर्षे षट् मुखे त्रीणि त्रीणि वै दक्षिणे करे । पादयोः
षट् प्रदातव्यं वामहस्ते त्रयं तथा । गुह्ये चैकं नेत्रयोर्द्वे हृदये त्रयमेव च । २ फलं । विजयं चैव रोगः स्यात्
जन्म ... पंथाभयं तथा । ... मुख्यश्चापि फलं ज्ञेयं विचक्षणैः ३५ इति भौमचक्रं । अथ बुधचक्रं
बुधचक्रं प्रवक्ष्यामि जन्मर्क्षादि सौम्यभं । शिरसि त्रीणि राज्यं स्यात् ह्येकैकं धनधान्यदं ॥१॥
नेत्रे द्वे प्रीतिकामौ च नाभौ श्रीः फलं तथा । पादे षट् प्रवासः स्यात् वामे वै दक्षकरे द्वयं । २ ॥ ... द
क्षिणे हस्ते भयं लाभस्तथैव च । गुह्यस्थाने भयं बंधनं मरणं फलं । ३६ इति बुधफलं । अथ गुरुचक्रं
गुरुचक्रं प्रवक्ष्यामि गुरुभाज्जन्मर्क्षकं । ... रसि ... चत्वारि दक्षिणे करे २ एकैकं हृदि
मुखे पंच पादयोः ... प्रदापयेत् । करे वामे च चत्वारि त्रीणि दद्यात् नेत्रयोः ॥२॥ फलं । राज्यं लक्ष्मी

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

५३

धनिमाप्तिः पीडामत्युस्तथैव च। मुखे नैन क्रमेणैन फलं ज्ञेयं मिचक्षणैः॥३॥ इति गुरुचक्रं॥ अथ शुक्र

चक्रं॥ शुक्रचक्रं प्रवक्ष्यामि शुक्रधिष्ण्यात् जन्मभं। मुखे त्रीणि महाक्लेशं शीर्षे द्वे तु शुभा वहा॥१॥

नेत्रे तु दक्षिणपादे च शतानि करं सदा। तथैव वामपादे च शुभानि त्रीणि मोक्षयेत्॥२॥ हृदये द्वे

गात्रोरव्यं नाश्यं च हस्तयोर्द्वयोः त्रि — मुखं धनलाभस्तिस्त्र एव त्रीणि तथैव च॥३॥ कोणे च अपूर्व

मोक्षं भाग्य च क्रूरस्य स्मृरिभिः॥ अथ शनिचक्रं॥ यत्र शौरि स्थितो स्यैः करे च वामे दक्षिणे। निर्वस्त्रं

धनं हस्तिमेषयान वाहनं च सुखं॥१॥ हृदये पंच प्राणिक्रमश्च लोचन द्वयोः मूर्द्धि द्वयं गुह्ये चैव मृत्यु

पुरुषाहृते च फलं। मस्तकस्थे जन्मभे रोगी लाभो वै दक्षिणे करे। स्यात् थाच्चरणद्वन्द्वे वधो वामके करे नृणां।

हृदये पंचकं लाभो नेत्रे प्रीति महत् सदा। पूजा मूर्द्धि परा तद्गुह्ये मृत्युर्विनिर्दिशेत्॥४॥ इति शनिचक्रं॥ अथ

राहुचक्रं॥ मूर्द्धि त्रीणि तथा प्रोक्तं करे च त्रीणि दक्षिणे। पादयोः षट् मरणं वामहस्ते चतु

ष्टयं॥१॥ हृदये त्रीणि कण्ठे च मुखे द्वे नेत्रयोर्द्वयोः भग — लिं च क्रमेणैव राहुचक्रं शुभाशु

भं॥२॥ फलं॥ राज्यं रिपुक्षयं पंथा मृत्युलाभो — धरोगफलं॥ जयः सारव्यं तथा च व्यात्

क्रमाज्ज्ञेयं फलं बुधैः॥३॥ इति चक्रं समाप्तं॥ ५३

105

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

विनाशनं ॥४॥ हृदि द्वे पंच धनं धान्यं पादे षट्कं दरिद्रता । पृष्ठे द्वे प्राणसंदेहो नाभौ च ज्ञानसुभा

द्रं ॥२॥ गुह्ये द्वे भयप्राप्तिश्च द्वे सहस्त्रौ कमर्थं द्वे एकं वामे नाशकं रंभ्रत्यभोस्य शिभांत

कं ॥३॥ इति दास चक्रं ॥ अथ दासी चक्रं ॥ दासी चक्रं प्रवक्ष्यामि दासी भान्तरवामि

भांतकं ॥ शीर्षे त्रीणि मुखे त्रीणि स्कंधयोश्च द्वयं स्मृतं ॥१॥ हृदये पंच ऋक्षाणि नाभौ पंच भ

गेकं कं ॥ जानु द्वये भत्रं द्वयं ज्ञेयं पादयोश्च त्रयं त्रयं ॥२॥ फलं ॥ शिरःस्थाने भवेल्लाभः मुखे हा

नेप्रजायते । स्कंधे चरत्वामिनोमृत्युर्हृदये पुष्टि वर्धनं ॥३॥ नाभौ हानिप्रदं प्रोक्तं भगे चैव पला

यनं । जानौ सेवा कभोर्ज्ञेयं पादयोस्तु धनक्षयः ॥४॥ इति दासी चक्रं ॥ अथ गोवृष महिषी चक्रं

शीर्षे त्रयं मुखे द्वे च पादे षष्टे विनिर्दिशेत् । हृदये पंच ऋक्षाणि स्तने षष्ठो भगे कर्कं ॥१॥ फलं ॥

शिरःस्थाने भवेल्लाभः मुखे हानिः प्रजायते । पादयोरर्थलाभः स्यात् हृदये सौख्य वर्धनं ॥२॥

स्तनयोस्तु महालाभः गुह्यस्थाने महद्भयं । अश्वमाहिषगवांश्चैव महिष्यास्त्र पंभाम्यसेत् ॥३॥

इदमेव द्वयेत्तेयं विशेषः पत्त्रफाडशः ॥ अथ दान चक्रं ॥ अर्काश्च त्वादि ऋक्षाणि ऊर्ध्वे चैव

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथ केतुचक्रं· केतुचक्रं प्रवक्ष्यामि जन्मभात्केतुभं [illegible]· मूर्ध्नि पंच जयस्त्वैव मुखे पंच
महद्भयं·१ हस्तयोर्भानि चत्वारि विजयश्च जयस्तथा· पादयोः षट् च सौख्यं स्यात् हृदि
द्वे शोककारकं·२ कंठे चत्वारि च व्याधिर्गुह्ये तु महद्भयं· इति नवग्रहाणां च चक्राणि·५
अथ नरचक्रं·। प्रवक्ष्यामि संग्रामेषु शुभाशुभं जन्मर्क्षाद्यात् · शीर्षे त्रीणि मुखे त्रीणि एकैकं
स्कंधयोर्द्वयोः।।१।। हृदये पंच ऋक्षाणि नाभौ चैकं विनिर्दिशेत्· गुह्ये चैकं तथा प्रोक्तं जानुनी
द्वयमेव च· [illegible] पादयोः षट् प्रदातव्यं [illegible] च ३ फलं· पट्टलाभमिष्टमन्नं च [illegible]
[illegible] परस्त्रीसुरतः सदा· [illegible] बुधैः क्रमात्·५४
अथ स्त्रीचक्रं·। शीर्षे त्रीणि [illegible] उदरे त्रीणि नाभौ त्रीणि गुह्ये त्रीणि विनिर्दि
शेत्·१ फलं· शीर्षे [illegible] उदरे [illegible]·२
नाभौ [illegible] भवेत्· [illegible] दिशेत्·३।। इति स्त्री
चक्रं· अथ [illegible]चक्रं·। [illegible] शीर्षे त्रीणि [illegible] त्रीणि
[illegible]

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

प्रदापयेत्॰ द्वौ कोणेषु दद्याद्वै शाखायां चतुरश्चतुः ॥१॥ अथ श्चत्वारि देयानि मध्ये त्रीणि प्र
दापयेत्॰ ऊर्ध्वे तु लभते राज्यं मुद्गसंकोणके पुच॰२ शाखायां लभते लक्ष्मी मध्ये राज्यमवाप्नुयात्॰
अधस्ये मरणं प्रोक्तं द्वारचक्रं प्रकीर्तितं॰ ३॥ इति द्वारचक्रं॰ अथ वापीकूपचक्रं॥ वापीकूपा
सु चक्रं वै चिन्तयेत् विबुधैः शुभं॰ रोहिणी तारमेतस्य त्रिंशत्कक्षाणि योजयेत्॰१ मध्ये पूर्वे तु
थाग्नेयां याम्यां चैव तु [struck out] नैरृते पश्चिमे चैव वायव्यां सौम्येशे लिखेत् शिरोक्रमात् २
स्निग्धजलं न जलं मध्यमजलं न जलं बहुजलं च॰ अमृतजलं बहुक्षारं सजलं मध्यमजलं
क्रमात्फलं वदेत्॥३॥ इति वापीकूपचक्रं॥ अथ पट्टचक्रं॥ दृग्ऋक्षाणि [illegible] आग्नेया
वारुणस्तथा॰ अश्विनी [illegible] पट्टकारेषु भं न्यसेत्॰१ त्रिकृत्तिका [illegible] यंच
पूर्वादिलक्ष्माणि निर्धनत्वं॰ सौभाग्यवंध्यो विधवा च नारी पुत्रप्रसूतौ धनमंतु मायेः॥२॥
इति पट्ट [illegible] नामतत्कर्तृकामो [illegible]॥ अथ नवकचक्रं॥ सूर्यभाद्गृह्यात्
चान्द्रं संचयमूले चतुश्चतुः गात्रेषु त्वेक विधास्य मध्ये समं [illegible] शेत्॰ १॥ फलं॥ मंच

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

...कं सुरवसौभाग्यं गात्रे प्रोक्तं महद्भयं· सप्तमध्यमुखे भाग्य आयुर्वृद्धिकरं परं ·॥२॥ अथ
घाणकचक्रं· घाणचक्रं प्रवक्ष्यामि सूर्यभान्चांद्रमेव च· त्रीणि त्रीणि त्रयं त्रीणि त्रीणि त्री
णि त्रयं तथा· त्रीणि त्रीणि तु भान्यत्र यो जये घाणके शुभे· फलं· हानि मैश्वर्य मारोग्यं वि
नाशो व्ययमेव च·॥२॥ स्वामिघातो निधनता मृत्युरेव च सुखं क्रमात्· इति तैलचक्रं·॥ अथ हलच·
त्रिकं त्रिकं त्रिकं पंच त्रिकं पंच त्रिकं द्विकं॥ सूर्यभात् पञ्चचांद्र अशुभं च शुभं क्रमात्·॥॥ अथ
दक्षुयंत्रचक्रं· वेद ४ द्वि २ नेत्र २ भू १ भूत ५ बाण ५ हस्ता २ नलाः ३ क्रमात्· फलं॥ प्रथमे च भवेच्छ्
री द्वितीये हानिरेव च· तृतीये सर्वलाभश्च चतुर्थे च क्षयस्तथा· पंचमे च भवेन्मृत्युः षष्ठस्थाने
शुभं स्मृतं· सप्तमे चैव पीडा स्यात् अष्टमे धनधान्यदं· ३ सूर्यभात् पञ्चचांद्र इक्षुयंत्रेण योजयेत्·
इति इक्षुयंत्रचक्रं·॥ अथ शिबिकाचक्रं· सूर्यभात् ... दिनभं यावत् पंच पंच चतुर्दिशं॥
मध्ये तु सप्त ... शिबिकायां ... फलं· पूर्वे ... आरोग्यं दक्षिणे कष्टकारकं· प
श्चिमे कारणता चैव उत्तरे व्याधिसंभवः॥२॥ मध्यस्थे च शुभं प्रोक्तं ... करं परं· पञ्चकारोह

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

णं चैत ह्यालकस्य शुभौ हंति ३ ॥ [illegible] इति पिकाचक्रं ॥ अथ सुरवे च पच्चाज्यस
न्मानलाभदं कंठे न वधनप्राप्तिर्मध्ये ३ छोरवामस्तं क्षुदा ॥ १ ॥ [illegible] शीर्षे इति पिकं ३ ॥
अथ अश्वचक्रं ॥ अश्वे तु सूर्यभाद्यैश्च वसाभिजि द्रुतिं विन्यसेत् पंचस्कंधे जन्मभांतं [illegible]
न्यसेत् १ पुच्छे तु पदद्वयं प्राज्ञै [illegible] पादे चतुष्कं उदरे पंचाधिव्यापानि मुखे द्वं च मर्कीर्तितं २ मुखे चैवार्थला
भाय वाजि नाशांतयो दरे पादस्थिते रणेभंगः पुच्छे पत्नीनाशो विनश्यति ३ अर्थलाभो भवेत्स्कंधे स्कंधे सौ
भाग्यभाक्भवेत् ४ इति अश्वचक्रं ॥ अथ गजचक्रं ॥ गजाकारं लिखेच्चक्रं जन्मभांतं च सूर्यभात् कर्णशी
र्षे द्विजे पुच्छे द्वयं सर्वत्र योजयेत् १ शुंडायां तु द्वयं प्रोक्तं चैव दाः पृष्ठे उदरे मुखे द्वयं [illegible] पादे सुसाभिजित्
चैन्यसेत्क्रमात् २ ॥ फलं कर्णशीर्षे द्विजे लाभः पुच्छे हानिर्भयं तथा शुंडायां पृष्ठे भयं प्रोक्तं पृष्ठे तु सुखसंपदः ३
उदररोगसंप्राप्तिर्दंते ने मध्यमं फलं पश्चपादे तु लाभो वै पूर्वपादे धनक्षयः ॥ ४ ॥ इति गजचक्रं अथोष्ट्रचक्रं
मुरवे कर्णे च लाभस्तु पृष्ठे च सुखसंपदः ॥ पुच्छे हानिस्तथा प्रोक्ता ल्पपादे भयं बुधैः ॥ १ ॥ लाभः पश्चिम
पादे पुच्छे नरो रोगस्त्वभवः त्रीणि त्रयं चोष्ट्रे तु सूर्यभाज्जन्मकं लिखेत् २ ॥ अथ खरचक्रं ॥ मुखे त्रयं तथा
कर्णे पृष्ठे त्रीणि पिनभावुधैस्तथा पुच्छे त्रयं तथा प्रोक्तं [illegible] न्यसेत् १ पृष्ठपादे त्रयाणि त्रीणि द्वयं चैवोदरे
पुच्छे सूर्यभाज्जन्मकं स्यात् रासभे विनियोजयेत् २ फलं ॥ कर्णे मुखे तथा लाभो पृष्ठे च सुखसंपदः ॥ पु

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

५६

...आयव्ययहेतु करं परं ॥३२॥ अथ

...हानिस्तथा ज्ञेया त्वयपादे भयं भवेत् ॥३॥ ...मूले ... पार्श्वे पादे तु रोगादि स्तुतथो

दंडे चक्र स्पराज्यमस्यैव फलं कोने ... ॥५॥ इति खर चक्रं ॥ अथ छत्र चक्रम् ॥

...सुतु... पुष्पमस्य शततारका ॥ ... वपार्श्वे च शुभानि क्षत्रधारिणां ॥१॥

मूले त्रीणि सहितदंडे कंठे ... पंचकं ॥ मध्ये ... शिखरे वेदएव च ॥२ फलं ॥ मूले च

जायते नाशो दंडे हानिर्धनक्षयः ... राज्य सन्मानं मध्ये छत्रपतिर्भवेत् ॥३॥ शिखरे कीर्ति

... जन्मभात्सूर्यभातक ॥ इति छत्रचक्रं ॥ अथ शरधनुषी चक्रं ॥ सूर्यभाज्जन्म ... धनु

...पयोजयेत् ॥ चापाग्रे बाणास्त्रयाक शराग्रपंचयोजयेत् ॥१ शरमूलत्रयापच पंच संयोग

कीर्तितं ॥ दंडे कंकुद्घादे धनुपश्च ... ॥२ फलं ॥ अग्रे हानिः शरे लाभो शरमूले जयस्त

था ॥ चापसंयोगु शोकं स्यात् दंडे भयपराजयो ॥३॥ इति शरधनुष चक्रं ॥ अथ रथचक्रम् ॥

तथा कार्यं ... रथचक्रे सूर्य भात्तु नियोजयेत् ॥ फलं ... यज्ञे यत्र चक्रे सिद्धि ...

वे ॥१ रथाग्रे दंडे अश्वाने मध्ये चैव शुभं ॥ ... फलं ... ॥२॥

...चक्रा ...

...पाणि ... ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

५८

अग्निचक्रं सूर्यचक्रं चंद्रचक्रं तथैवच भौमचक्रं सौम्यचक्रं गुरुचक्रं भृगोः शनेः ॥१॥ राहु
चक्रं केतुचक्रं स्त्रीचक्रं नरचक्रकं दासीचक्रं तु दासस्य महिष्यास्तु वृषस्य च २ गोचक्रं
द्वारचक्रं तु कूपवाप्योस्तु चक्रकैः सुरवासनस्य मंचस्य पट्टचक्रं तथैवच ३ चक्रं तु दीपि
कायाश्च घाणचक्रं तथैवच हलचक्रं तथा प्रोक्तं इक्षुयंत्रस्य चक्रकं ४ अश्वचक्रं गजस्यो
ष्ट्रमुष्ट्रस्य खरस्य च छत्रचक्रं धनुश्चक्रं चक्रं चैव रथस्य तु ५ इति शुकदेवविरचिते
ज्योतिषसारे चक्रप्रकरणं समाप्तम् ज्योतिषाब्धिं विनिर्मथ्य पंचरत्नानि कानिचित्
आहृतानि मया तेषां रचिता मालिका शुभा ६ गणकास्तु नया कंठगतया च सदस्यपि श्री
जं तु सततं विज्ञाः रूपयापार्वतीपते ७ अनया चैवमत्कृत्या प्रीयतां कमलापतिः ८
चिंतनस्य तु सारस्तु ज्योतिषस्य तु संग्रहः ८ ॥ इति श्री लक्ष्मणसूरिसूनि शुकदेवां कोल
कराविरचिते ज्योतिषसारः समाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=12.10.20 11:50
,TRANSFERRED=2020/10/12 at 12:06:46
,PAGES=112
,TYPE=STD
,NAME=S0003964
,Book Name=M-1427-JYOTISHSAR
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF
,FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
,FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF
,FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
,FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection